

ТОРА

6-7/2017

Шампионът 2017

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

The STIHL logo is positioned in the top right corner of the advertisement. It consists of the word "STIHL" in a bold, white, sans-serif font, with a registered trademark symbol (®) to its upper right. The logo is set against a solid orange rectangular background.

УДОБНА И ОПТИМИЗИРАНА ЗАЩИТА

С личната предпазна екипировка на STIHL

The background of the advertisement is a photograph of a forest. In the foreground, a large, detailed image of a STIHL safety helmet with a clear visor and orange accents is shown, resting on a log. A pair of orange and grey work gloves is also visible next to the helmet. In the background, two forestry workers in orange and black gear are working in a sunlit forest. One worker is in the foreground, carrying a chainsaw on his shoulder, while another is further back. The scene is filled with tall evergreen trees and bright sunlight filtering through the canopy.

Безопасността при работа е от голямо значение за STIHL. За това ние предлагаме не само оптималните уреди и гориво-смазочни материали за изпълнение на вашите задачи, но също така и подходящата лична защитна екипировка за индивидуалните ви нужди - цялостни концепции за защита на очите, слуха и главата, защита от срязване, дишащо работно облекло, удобни ръкавици, здрави обувки. За да можете да се концентрирате изцяло върху работата си и да се чувствате удобно при всяка ситуация, докато работите.

Само при дилърите на STIHL:

www.stihl.bg

Предизвикателства

С „висок старт“ започна дейността на Изпълнителната агенция по горите след встъпване на правителството. Над 5700 проверки само за месец са извършили инспекторите от 16-те регионални управления по горите. Резултатите показват, че продължават, макар и не така масово както преди, незаконните посегателства в горите.

Опазването на горите е една от болезнените теми за обществото. В началото на 2015 г. се сформираха 173 мобилни екипа към държавните предприятия, които успяха да дисциплинират тогава нарушителите.

ИАГ продължи в посока внедряване на съвременни електронни средства, но явно присъствието на горския служител на място в гора си остава най-ефективният начин за справяне с посегателствата. А защо се посяга на горите, е въпрос с изконна давност.

По последни данни на регионалните дирекции по горите в България изсъхват над 100 000 дка изкуствено създадени насаждения от бял бор. През 60-те години на миналия век се планира залесяването на милиони декари нови гори както с противоерозионно, така и с промишлено значение. След петдесетина години е трябвало да бъдат вече изсечени и дървесината преработена, защото просто месторастенията не са осигурявали дълговечност. Явно предизвикателствата днес към лесовъдската колегия са големи, а ситуацията в горите в някои региони, които страдат от природни бедствия и пожари, формсмажорна.

Редакционен съвет:

Председател:
д-р инж. ЦЕНКО ЦЕНОВ

Членове:

инж. ДИМИТЪР БЪРДАРОВ
инж. ВАЛЕНТИН ЧАМБОВ
проф. д-р ИВАН ПАЛИГОРОВ
д-р инж. ГЕОРГИ ГОГУШЕВ
доц. д-р ГЕОРГИ КОСТОВ
доц. д-р ЗДРАВКО СТАЛЕВ

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

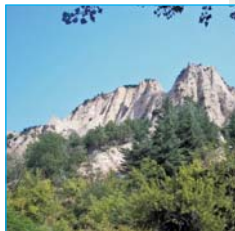
Редактори:
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg
(водец на броя)

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

Технически редактор:
инж. ВАНЯ КИСЪОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiova@abv.bg

Дизайн и предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:
ЙОРДАН ДАМИАНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 02 988 86 42;
тел./факс: 02 988 04 15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg

ВІС ТТВВВГ22
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 5. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнисан за печат на
04.07.2017 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отгелен брой - 6.00 лева.
Отпечатано - „Фатум“ ООД

Подробна информация за дейността
на Изпълнителната агенция
по горите може да намерите
на Интернет адрес www.iag.bg

В броя

2 **Национално състезание: Професионалистите премериха сили в националния шампионат „Най-добър секач“**

6 Проекти: Приключи FOR OUR FUTURE

10 Делнични срещи: Еталон за средно професионално образование

13 Форуми: Да променим климата посредством промяна в мисленето

14 Международни срещи: SERM - знания, любов към природата, любопитство, приключения

15 Информация: Среща с лесовъдската научна общност

16 **Инициативи: Национален горски музей - идеята и настоящето**

18 Ловно стопанство: Обзор на състоянието на дивечовите запаси в България

22 Интервю: Над половин век научноизследователска дейност за иглолистните гори

24 **Наука и практика: Сравнителен анализ на растежа на черния бор и хималайския кедр в Мелнишкия район**

27 Юбилей: Доц. д-р Янчо Найденов на 70 години

28 Гост на редакцията: Проф. Атанас Раденски: Ако съсипем гората, ще останем без дом

31 Поглед в историята: Специализиран строителен комбинат „Горстрой“ - кратка история на дейността

III **Обичам България: До Енина и назад**

На корицата
Снимка Йордан ДАМИАНОВ

CONTENTS

2 National competition: The Professionals competed in a National championship „The Best woodcutter“

6 Projects: FOR OUR FUTURE finished

10 Weekday meetings: A standard for secondary vocational education

13 Forums: Let's change the climate through a change in thinking

14 International meetings: SERM - knowledge, love of nature, curiosity, adventure

15 Information: A Meeting with the forestry science community

16 Initiatives: National forest museum - the idea and the present

18 Husbandry: Game reserves in Bulgaria

22 Interview: More than half a century of scientific research activity for coniferous forests

24 Science and practice: Comparative analysis of the growth of Pinus nigra and Cedrus deodara in the Melnik region

27 Jubilee: Ass. Prof. Yancho Naydenov at the age of 70

28 Guest of the Editorial office: Prof. Atanas Radenski: If we ruin the forest, we will left without a home

31 A look at the history: „Gorstroi“ - a brief history of the activity

III I love Bulgaria: To Enina and back

Професионалистите премериха сили В националния шампионат „Най-добър секач“

На 14 юни на територията на Държавното горско стопанство - Селище, се състоя Националното състезание „Най-добър секач“, организирано от фирма „Андреас Штил“ и Южноцентралното държавно предприятие - Смолян. В състезанието се включиха 9 отбора - по един от шестте държавни предприятия, от двете Учебно-опитни горски стопанства в Юндола и Бързия и един от страна на домакините - ДГС - Селище.

Малко история

През септември 1976 г. Горско стопанство - Селище, и Горскопромишленият комбинат във Велинград си поделят домакинството на Седмото международно състезание „Секач '76“. Тогава първенство си оспорват представители на 18 страни - България, Гер-

манската демократична република, Германската федеративна република, Дания, Кипър, Монголия, Норвегия, Полша, Румъния, СССР, Турция, Унгария, Финландия, Франция, Чехословакия, Швейцария, Югославия, Япония.

България се класира на второ място след Финландия, а на трето е СССР. Споменът за събитието е съхранен с паметна плоча пред сградата на ДГС - Селище (сн. 1).

Дотогава българските състезатели са участвали в 6 международни състезания, но успехът идва именно на родна почва. Провеждането на вътрешни състезания и последвалото национално състезание през същата година определят най-добрите в българския отбор на международния шампионат, в резултат на което нашите състезатели печелят пет сребърни и два бронзови медала.

Националният шампионат

Днес, 41 години по-късно, ДГС - Селище, отново бе домакин на професионална надпревара. На техническа конференция в навечерието на състезанието организаторите дадоха указания за ключови елементи от правилника за световното първенство за дървосекачи, по който се проведе шампионатът. Чрез жребий бе определена поредността на състезателите. Отборите от по двама участници се състезаваха в 5 дисциплини.

Последва оглед на предварително маркирания за състезателната дисциплина „Поваляне на дърво“ терен. На този етап участниците имаха възможност да отправят възражения, ако преценят, че състезателните условия са в нарушение на правилника.

Националното състезание бе официално открито с приветствие на кмета на община Сърница Неби Бозов. Последва символично засаждане на фиданки от инициаторите на състезанието „Андреас Штил“, на което бе демонстриран най-нов модел свредел на германската марка. За доброто настроение на гостите и публиката се погрижи танцова формация „Родопски славей“ от местното училище (сн. 2) и народният певец Николай Славеев.

На състезанието присъстваха директорът на ЮЦДП - Смолян, инж. Ботьо Арабаджиев, зам.-директорът инж. Елин Лиллов, председателят на Съюза на лесовъдите в България проф. д-р Иван Палигоров, директори на държавни горски стопанства, експерти от ИАГ и ЮЦДП.

Съдийската комисия бе

в състав: доц. Димитър Георгиев (ЛТУ) - председател, Пламен Симеонов („Андреас Штил“), инж. Чавдар Устабашиев (УОГС - Юндола), инж. Димитър Пеев (ЛТУ), инж. Иван Дулев (УОГС - Юндола) (сн. 3 от ляво надясно). В ранните сутрешни часове на 14 юни състезанието започна сред свежата и прохладна родопска гора.

В дисциплината „Поваляне на дърво“ (сн. 4) всеки от състезателите трябваше за 3 минути да повали маркираното със своя номер дърво. Състезателят бе длъжен да определи точната посока на поваляне и да я маркира с поставяне на колче на разстояние 15 м от дървото. Съдите следяха за времето и точността на поваляне, дълбочината и ъгъла на засека, широчината на

предпазната ивица, превишението на основния над хоризонталния ряз на засека. Наказателни точки бяха начислявани при пукнатина в стъблото, причинена от неправилно отсичане, ако пънят е прекалено висок, за неправилно или прекалено късно отстъпване на участника от дървото преди падането му. Най-професионално в тази дисциплина се представи Иван Каменов от УОГС - Петрохан.

Надпреварата по останалите дисциплини продължи на стадиона в Сърница. Бързината бе от ключово значение за втората дисциплина „Монтаж на верига“ (сн. 5), при която състезателят трябваше да разглоби и сглоби режещия инструмент на предварително подготвена за целта маса. Определяща тук обаче бе и точността, защото с така сглобената верига участникът трябваше да премине и следващите две дисциплини - „Комбинирано рязане“ и „Прецизно рязане“. Двама от състезателите не се справиха успешно със сглобяването на триона, което им донесе допълнително наказателни точки. Следеше се и за спазване на правилата за безопасна работа. С най-добро време (18 секунди) - в пъ-

ти по-добро в сравнение с другите участници, рекорд в надпреварата постави Иван Каменов от УОГС - Петрохан.

За поредната дисциплина „Комбинирано рязане“ (сн. 6) предварително бяха подготвени две стъбла, поставени под различен наклон, с обозначени червена и зелена зона. От участниците се изискваше да отрежат от тях по една шайба с дебелина между 3 и 8 сантиметра. Според правилника разрезът се извършва първо в посока от долу нагоре до средата на червената зона, без да се излезе от нея, а след това да се продължи да се реже от горе надолу, започвайки от зелената зона, докато шайбата падне на земята. Следи се освен за време на изпълнението и за перпендикулярност на разреза, при който често се среща размиване на разрезите - съдията измерва двата им ъгъла точно в центъра на червената зона. Наказателни точки се дават в случай на разрез над или под червената линия, започване на разреза от горе надолу извън зелената зона, повреждане на трупа, причинено от пукнатини, и ако отрязаната шайба е с различна от установената по правилник дебелина. С най-добри резул-

тати в този етап се отличи Марио Власев от ЮЗДП - Благоевград.

От подготвените за следващата дисциплина „Прецизно рязане“ (сн. 7) два трупа състезателите трябваше да отрежат шайби, между 3 и 8 см, под прав ъгъл, спрямо надлъжната ос, без да повредят дъската под тях. В края на трупа бе поставен ограничител, така че състезателите да не могат да отчупят шайбата със завъртане на шината, преди да е напълно отрязана. И тук от основно значение беше времето за изпълнение, перпендикулярността на ряза и прецизността на разреза. Състезателят получаваше точки за точност, ако е отрязал шайбата напълно, без повреждане на дъската отдолу. При нараняване на дъската тези точки не се начисляваха към резултата му. Наказателни точки получаваше участник, умишлено отстранил стърготините от дъската, и за отклонение от указаната дебелина на шайбата. Най-добър тук бе Ибрахим Мандраджи от УОГС - Юндола.

За последната дисциплина „Кастрене“ (сн. 8) бяха подготвени 18 цилиндрично оформени стъбла с 30 изкуствено набити клона всяко. Целта на всеки състезател бе

да окастри стъблото, колкото е възможно по-бързо, без да го поврежда и без да оставя чепове, спазвайки правилата за безопасност. Определеното време тук беше 30 секунди, като за по-добър или по-лош резултат съответно се добавяха или отнемаха точки. Чеповете се измерваха в най-високата им точка - да не бъдат по-високи от 5 мм, а за всяко повреждане на стъблото по-дълбоко от 5 мм се начисляваха наказателни точки.

Победител в тази дисциплина бе отново Иван Каменов от УОГС - Петрохан. След изтощителното състезание съдийска-

та комисия се оттегли за прецизно изчисление на събраните точки на всеки един участник. Напрегнатото очакване приключи, когато бяха обявени победителите в различните дисциплини, както и отборното класиране.

Наградите бяха връчени от управителя на „Андреас Штил“ ЕООД инж. Георги Драганов, който благодари на директора на ДГС - Селище, инж. Велизар Чолаков за ентузиазма в подготовката и организацията на състезанието.

Отличieto „Най-добър секач“ и голямата награда - висок клас моторен трион

„STIHL“, получи Иван Каменов от УОГС - Петрохан, следван от Ибрахим Мандраджи от УОГС - Юндола, и Яшар Ворухов от ЮЗДП - Благоевград (сн. 9), които също се сдобиха с германските моторни триони. За победителите от почетната стълбица имаше и парични награди, осигурени от „Интернешънъл Асет Банк“.

В отборното класиране първо място зае отборът на УОГС - Юндола, на второ място се класира отборът на ЮЗДП - Благоевград, а на трето - на УОГС - Петрохан (сн. 10). Всички състезатели получиха каски с марката „STIHL“.

В поздравителен адрес от името на зам.-министъра на земеделието, храните и горите Атанас Добрев бе изразена подкрепата на Министерството за организацията на подобни събития, които дават възможност да премерят сили най-добрите професионалисти от държавните горски предприятия. Инж. Йордан Палигоров - гл. експерт в ИАГ, поздрави състезателите от името на изпълнителния директор на ИАГ инж. Григор Гогов и връчи на инж. Георги Драганов плакет на Изпълнителната агенция по горите. Организаторите и участниците в шампионата получиха каменна плочка и грамота за принос в провеждането на националното състезание „Най-добър секач“ от ДГС - Селище. Победителите получиха грамоти от „Андреас Штил“ и от ЮЗДП - Смолян. Директорът на ЮЗДП - Смолян, инж. Ботьо Арабаджиев подари на съдийската комисия и организаторите на състезанието символичен подарък - изтъкано платно с текст на родопска песен.

Жея СТОИЛОВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Продължава засиленият контрол в горите

Извършени са 5700 проверки от 16-те регионални дирекции по горите след иницирането на засилен контрол в горите от настоящия ръководен екип на Министерството на земеделието, храните и горите. Над 1000 са проверените сечища, както и близо 970 обекта за складиране, преработка и експедиция на дървесина. На територията на 8 регионални дирекции по горите са организирани временни контролни горски пунктове за проверка на превозни средства. Горските служители са проверили 2917 моторни превозни средства, задържани са повече от 250 м³ дървесина, 15 моторни превозни средства и един бензиномоторен трион. Съставените актове са 205, над 400 са констативните протоколи

за нарушения по Закона за горите. Най-често срещаните нарушения, констатирани по време на проверките, са липса на GPS система за проследяване, на записи за разчитане на регистрационните номера на товарните транспортни средства, влизаци в обектите, на камери за видеонаблюдение на всички входове и изходи в регистрирани обекти по складиране, преработка и експедиция на дървесина. Засилените действия по превенция и ограничаване на нарушенията в горските територии на шестнадесетте регионални дирекции по горите продължават. Проверки се извършват и от държавните горски предприятия за нарушения на тяхна територия. При обход на горите на те-

риторията на ДПС „Тервел“ мобилен контролен екип на Североизточното държавно предприятие е установил двама нарушители, които търсели трюфели, без да имат нужното за целта разрешително. Иззети са общо 1 кг трюфели. Целта на засиления контрол е превенцията на нарушенията, като горските служители ще бъдат по-дълго на терен, отколкото в канцелариите си, заяви заместник-министърът на земеделието, храните и горите Атанас Добрев, който координира контролната дейност на Изпълнителната агенция по горите, държавните предприятия и Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури. В ход са и съвместни проверки на тези структури. **Т**

Нараства площта на съхнените гори

От средата на 2016 г. изсъхналата иглолистна гора нараства като процент в цялата страна. Съхнат над 10 000 ха изкуствено създадени насаждения, предимно от бял бор, констатират проведените съвещания по стопанисване на горите.

Във форумите в цялата страна взеха участие лесовъди от регионалните дирекции по горите, държавните горски предприятия, държавните горски и ловни стопанства, както и представители от общинските структури, сдружения и лесовъди на свободна практика, които се занимават със стопанисване на горите.

Причините за съхненето са комплексни. Основният проблем е физиологичното отслабване на здравословното състояние на дървоостоите, които са били залесявани в миналото - залесяване на някои видове на по-ниска надморска височина от естествените им райони на разпростра-

нение като белия бор. Влияние оказват и голямата гъстота на дърветата в насаждението и зачестилите ветровали, снеголоми и други. Глобалните климатичните промени са също важен фактор за състоянието на горите.

В проведените съвещания са обсъждани спешни съвместни действия от всички заинтересовани страни - собственици на гори и държавни институции, заради голямата икономическа и обществена значимост на проблема със здравословното състояние на иглолистните култури.

Експертите набелязаха неотложни практически и административни мерки в краткосрочен и дългосрочен план за ограничаване на ареала на разпространение на съхненето.

Краткосрочните мерки предвиждат незабавно изсичане и изнасяне на заразена и повредената изсъхнала дървесина от

местата, където се настаняват вторични насекоми вредители, болести, и приоритетно усвояване на увредената дървесина. Експертите от ИАГ и нейните структури са изготвили предписания към всички собственици за своевременно усвояване на увредената дървесна маса, без да бъдат заsegнати и изсечени здрави гори. Предвидени са и нормативни промени за облекчаване на административната процедура по усвояване на увредената дървесина. В момента от засегащите площи в държавните горски територии усвоената дървесина е около 70 %. В горите - частна или кооперативна собственост, усвояването е около 50 на сто.

Дългосрочните мерки са насочени към постепенна подмяна на иглолистните насаждения с местни широколистни видове, където е възможно.

ИАГ Прес

Две години спешен център на телефон 112 на ИАГ

От създаването на спешен център на телефон 112 към Изпълнителната агенция по горите, който беше открит на 6 юни 2015 г., са получени повече от 17 000 сигнала за нарушения и пожари в горските територии. Най-много обаждания от гражданите постъпват за незаконен добив на дървесина - почти 6000, и за пожари - 4455.

През втората година с 5 % са намалели подадените сигнали за незаконно транспортиране на дървесина след влизането в сила на

новите изисквания за GPS проследяване и с въвеждането на електронния превозен билет. Останалите сигнали са за транспортиране и съхраняване на дървесина, браконьерски прояви, свързани с лов и риболов. Седем лесовъди приемат ежедневно получените сигнали. Чрез информационната система на ИАГ сигналът се проверява още в момента на подаването му и според локацията на нарушението се подбира екипът, който в момента е най-близо, да из-

върши проверката. 430 горски инспектори към регионалните дирекции по горите и 2484 горски надзиратели към държавните предприятия проверяват подадените сигнали. Времето за реакция след получаването на сигнала до проверката на място е от 30 мин. до час и половина, като за това са отговорни лесовъдите, които дежурят денонощно в спешния център.

Дирекция „ИОВО“ на ИАГ

Приключения FOR OUR FUTURE

В края на април Изпълнителната агенция по горите приключи работата си по проект „Гори и гори-сти местности - картиране и оценка на екосистемните услуги извън „Натура 2000“ (FOR OUR FUTURE), съфинансиран от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. по Програма BG03 „Биологично разнообразие и екосистеми“. Програмен оператор на проекта е Министерството на околната среда и водите, а бенефициент - ИАГ, в партньорство с РДГ - Кърджали, и Норвежката горска група (NFG), Кралство Норвегия. Периодът за реализация на проекта бе 20 месеца - до 30.04.2017 г., а общата стойност - около 439 000 евро.

Каква бе необходимостта от разработването на подобен проект?

Известно е на международно, европейско и национално ниво, че горите освен източник на дървесина за преработка и отопление предоставят на обществото множество екосистемни услуги (ЕСУ). От известно време се правят опити за оценяването и остойностяването на ЕСУ от горските екосистеми с цел ебентуалното им възмездяване. Необходимостта от подобен проект е продиктувана от изпълнението на някои европейски и национални политики, както и от някои нормативни документи. На ниво Европейски съюз в Стратегията за биологичното разнообразие до 2020 г., в цел 2 - Запазване и възстановяване на екосистемите и на услугите и ползите, които предоставят, е заложена Дейност 5 „Разширяване на познанията за екосистемите и техните услуги в ЕС“. Посочено е, че с помощта на Комисията гържавите членки ще картографират и оценят състоянието на екосистемите и техните услуги на своите територии до 2014 г., ще направят оценка на икономическата стойност на такива услуги и ще насърчават интегрирането на тази стойност в системите за счетоводство и отчетност в ЕС и на национално ниво до 2020 година. В Националната програма за развитие „България 2020“, в отчета на изпълнението на мерките, заложи в Плана за действие за изпълнението ѝ за периода 2015-2017 г. и в тригодишния план за действие за 2016-2018 г., по Подприоритет 7.5 „Повишаване на ефективността на използване на ресурсите“ е заложено действие, свързано с разработването на системи за оценка и отчитане на стойността на екосистемите и предлаганите от тях услуги в процеса на формирането на секторни политики. Освен това в Националната стратегия за развитие на горския сектор 2013-2020 г. и в Стратегическия план за развитие на горския сектор 2014-2023 г. са заложени също съответни мерки, цели и действия. Това е Мярка 4.4 - Създаване на условия за устойчиво и възмездно ползване на екосистемни услуги, предоставяни от горски територии с дейности за изготвяне и въвеждане на концепция и методика за оценка на ЕСУ и схеми за възмездяването им, както и съответната оперативна цел 20 от Стратегическия план.

При нормативните документи Законът за горите (глава седемнадесета: Обществени екосистемни ползи в горските територии) е първият нормативен документ, въвеждащ концепцията за екосистемните ползи от горите. Той дефинира екосистемните ползи от горите, подлежащи на възмездяване, регламентира необходимостта от методика и съответна наредба за определяне на обезщетенията за съответните обществени екосистемни ползи, условията и реда за заплащане и за разпределяне на набраните в общината средства.

Изпълнението на проекта допринася и за изпълнение на основната цел на Програма БГ03 „Биоразнообразие и екосистемни услуги“ - да се ограничи и спре загубата на биоразнообразие в България. Изпълнението на основната цел на Програмата става и чрез финансиране на картирането и оценката на екосистемите и подпомагане на политиките, свързани с екосистемния подход, като основна дейност за това е „Картиране и биофизична оценка на екосистемите върху 100 % от териториите извън „Натура 2000“ в съответствие със Стратегията за биоразнообразие на ЕС 2020.

Общата цел на проекта бе инвентаризация на екосистемите, а конкретните основни цели - детайлното определяне на типовете горски хабитати и създаването на база данни за горите, свързана с оценката и картирането на състоянието на горските екосистеми и на екосистемните услуги, предоставяни от тях по утвърдена от МОСВ методика за горските територии извън „Натура 2000“.

Изпълняваните по проекта дейности са:

1:Управление на проекта; 2:Информация и публичност; 3.1:Проверка на данните; 3.2:Картиране на екосистемните услуги по одобрена от МОСВ методика; 3.3: Кординация с проектите за другите екосистеми, която отпадна като дейност и бюджет, но бе изпълнявана; 3.4:Научни резултати; 3.5:Изграждане на капацитет и 3.6:Повишаване на осведомеността. След удължаване на продължителността на изпълнение на проекта към основната дейност 3.2 бяха разработени три допълнителни дейности - 3.2.1. Анализ на съответствието и верификация на данните от създадените модели (алгоритми) за оценка на състоянието на горските екосистеми и на предоставяните от тях екосистемни услуги с данните от извършените теренни проучвания. Оценка на двата основни модела: съответно за определяне на състоянието на горските екосистеми и за определяне на ЕСУ предоставяни от тях; 3.2.2. Подготовка на ГИС данните и публикуването им на ГИС сървър на Изпълнителната агенция по горите (конфигуриране на ГИС сървър, създаване на WMS) и 3.2.3. Разработване на Методика за оценка на тревното покритие и мъртвата дървесина чрез използване на дистанционни методи.

Какво постигнахме с изпълнението на проекта?

На практика изпълнихме заложените дейности и индикатори и постигнахме всички очаквани резултати. Създаден е Национален слой „Гори извън „Натура 2000“. Определени са типовете горски екосистеми по EUNIS (Информационна система за природата на Европейския съюз) на ниво насаждение и е създаден алгоритъм за определяне на местообитанията по EUNIS на база на таксационни описания от горските бази данни. Общ краен резултат е изработването на база данни

на ниво подготвен за горските екосистеми в ГИС формат и картиране на типовете горски хабитати, състоянието на горските екосистеми и на ЕСУ, предоставяни от тях, като преди това са определени и детайлизирани типовете горски хабитати, направена е оценка и картиране на състоянието на горските екосистеми и на екосистемните услуги, които те предоставят по утвърдена от МОСВ методика за горските територии извън „Натура 2000“.

Дейностите, свързани с прецизирането на типовете горски хабитати, с картирането и оценката на състоянието на горските екосистеми и на ЕСУ, предоставяни от тях, са изпълнени върху над 1 803 800 ха горски територии. Чрез регици специализирани дейности: конверсия на базата данни от ZEM формат към SHAPE и DBF формат или конверсия на 180 цифрови модела; трансформация на изходните пространствени данни от лесоустройствени проекти/горскостопанските планове - за горите извън „Натура 2000“; топологична редакция на базата данни за горите чрез анализ на качеството на изходните данни, премахване на припокривания на данни, както и припокриване на горски отдели и подотдели са постигнати следните основни цели на проекта.

● Определените типове горски екосистеми по EUNIS на ниво насаждение за горите извън Националната екологична мрежа „Натура 2000“ и създаденият алгоритъм за идентифициране на местообитанията по EUNIS на база на таксационни описания от горските бази данни са структурирани в четири подтипа гори на ниво 3, включващи основните групи местообитания по EUNIS, а на ниво 4 са включени 26 подтипа горски екосистеми. В резултат от прилагане на алгоритмите за определяне на местообитанията по EUNIS на база на таксационните описания от ГСП/ЛУП и за определяне на типовете горски екосистеми по EUNIS на ниво насаждение е налице актуализирана и допълнена типологична схема на местообитанията, с идентифицирани типове екосистеми. Определени са четири основни подтипа гори на ниво 2 - високостъблени широколистни гори, издънкови гори, иглолистни гори и смесени иглолистно-широколистни и широколистно-иглолистни гори. На следващо ниво 3 типологията включва 4 основни групи местообитания от EUNIS, съответно с кодове G1 (Широколистни листопадни гори), G1 (Издънкови гори), G3 (Иглолистни гори) и G4 (Смесени иглолистно-широколистни гори и широколистно-иглолистни гори). На последното ниво 4 след дискусии и решение на експертен съвет са включени общо 26 подтипа екосистеми, включително 3 нови типа (смесени широколистни гори G1.0, смесени иглолистни гори G3.0 и смесени иглолистно-широколистни и широколистно-иглолистни гори G4.0). Типовете горски екосистеми са представени в таблицата.

● Разработен, тестван и приложен е аналитичен модел за идентифициране на данни и алгоритъм за оценка на състоянието на горските екосистеми, при който се установи, че най-голяма част от насажденията с обща площ 1 506 212 ха са с изчислен IP индекс в границите 0.6-0.8, определящ „добро състояние“ на тези типове горски екосистеми. В тази група, съглас-

Таблица

Типовете горски екосистеми

Подтип - ниво 2	ниво 3	ниво 4 (типология по EUNIS)
Високостъблени широколистни гори	G1	(G1.1 + G1.2 + G1.3); G1.6; G1.7; G1.7D; G1.A; G1.C; G1.D; G1.0
Издънкови гори	G1	(G1.1 + G1.2 + G1.3); G1.6; G1.7; G1.A; G1.C; G1.0
Иглолистни гори	G3	G3.1; G3.4; G3.5; G3.6; G3.E; G3.F; G3.0; F2.4.
Смесени иглолистно-широколистни и широколистно-иглолистни гори	G4	G4.5; G4.6; G4.F; G4.0

но типология по EUNIS, попадат следните гори: G1.7 термофилни издънкови и високостъблени широколистни гори - 536 713 ха, G3.F изкуствено създадени иглолистни култури - 302 730 ха, G1.6 издънкови и семенни букови гори - 177 328 ха, G1.A мезо- и еутрофни издънкови и високостъблени широколистни гори - 158 394 ха, G1.C изкуствени издънкови и високостъблени широколистни листопадни горски култури - 137 812 ха, и G3.4 гори от бял бор - 75 344 хектара.

● Успешно са разработени и модели за идентифициране на данни и алгоритми за оценка на отделните видове ЕСУ - материални, регулиращи и културни, при което по системата на Burkhardt et al. (2012) и методиката на МОСВ за картиране и оценка е извършено оценяване на реално предоставяните от горските екосистеми видове услуги. Общо за целите на проекта са разработени 35 индивидуални модела (алгоритми) за оценка на отделните класове ЕСУ. За да бъдат приложени всички разработени алгоритми върху Националния слой „Гори извън „Натура 2000“, е приложен скриптовият език на PYTHON, използван в среда на приложение на географска информационна система. Изгответните алгоритмични кодове са приложени в съответствие със съществуващата и използвана номенклатура. За целта са изготвени скриптове с помощта на програмата „NOTEPAD + +“. След изпълнение на скриптовете са създадени нови полета, което предоставя възможност за прилагане на алгоритмите върху националния слой „Гори извън „Натура 2000“ и извършване на оценка на предоставяните екосистемни услуги.

В резултат от извършеното идентифициране и оценка на материалните ЕСУ се установи, че българските гори извън зони по „Натура 2000“ имат оценки от 1 до 4, но на практика получават средна оценка 3, изразяваща се в среден капацитет на предоставяне на този вид ЕСУ. Тази оценка показва, че състоянието на предоставяните материални ЕСУ от българските гори е на добро ниво и материалните ползи от тях са значителни. Резултатите от приложени алгоритми в отделните екосистеми за предоставяните от тях регулиращи ЕСУ показват оценки от 1 до 5, като крайните стойности са редки случаи, но доминират оценките 3 и 4, което показва, че горските екосистеми предоставят добри и много добри регулиращи екосистемни услуги. Спецификата на културните ЕСУ обуславя и по-ниските средни оценки, които получават екосистемите за предоставянето на този тип услуга. Голяма част от популярните горски дестинации и ландшафти попадат в зоните на екологичната мрежа „Натура 2000“. Голям брой насаждения не предоставят услугите от клас С 1 „Експериментално използване на растения, животни, природни, морски в различни усло-

вия на средата“ и клас С 3 „Наследство и култура“ и са оценени с оценки 0 и 1. Оценките на културните ЕСУ варират от 0 до 3, като доминират 1 и 2. Това води и до по-ниски средни резултати за културните ЕСУ в сравнение с материалните и резултиращите услуги. Паралелно с тези дейности регионалните експерти по горски бази данни и лесозащита извършиха теренни проверки на горските бази данни, събраха допълнителна информация за определени показатели, в т.ч. чрез залагане на пробни площи за определяне на количеството на мъртва дървесина за всеки подотдел, и определиха процентно и тревната покривка. По време на теренните посещения са направени оценки за състоянието на горската екосистема и на предоставяните ЕСУ и са събрани допълнителни данни, свързани с наличие на инвазивни и застрашени видове, повреди от биотични и абиотични фактори, близки обекти с културна значимост. Определено бе и здравословното състояние, повредите от биотични и абиотични фактори върху около 10.5 % от проучваната територия, в т.ч. 39 035.0 ха на терен (2.2 % от общата площ), и проверка в камерални условия на базите данни върху над 149 173 ха (8.3 % от горските територии извън „Натура 2000“). Освен това от ключови експерти, назначени от ИАГ, допълнително бяха проверени и оценени на терена още 4526 ха, с което общата площ на проверените на терен насаждения е 43 561.73 хектара.

Дейностите по проекта са изпълнени съгласно графика, в т.ч. за извършване на три допълнителни дейности на база подписано Допълнително споразумение № 2/Д-33-89 от 23.01.2017 г. със срок на изпълнение до 30.04.2017 година. Изпълнението на първата от трите допълнителни дейности даде възможност за допълнителна верификация на извършените основни дейности по проекта. Направеният анализ на съответствието и верификация на данните от създадените модели (алгоритми) за оценка на състоянието на горските екосистеми и на предоставяните от тях екосистемни услуги с данните от извършените теренни проучвания даде бъдещи насоки и препоръки за развитие на оценяването на състоянието на горските екосистеми и за определяне на ЕСУ, предоставяни от тях. Освен това са посочени допълнителни източници на информация при извършване на бъдещи дейности по картиране и оценка, анализирано е влиянието на извършените стопански дейности върху състоянието на екосистемите и на предоставяните от тях ЕСУ, направени са конкретни предложения за промяна на Методиката за картиране и оценка, част от които са приети от Програмния оператор при МОСВ. По втората допълнителна дейност са визуализирани резултатите от проекта, като за целта са извършени подготовката на ГИС данните и публикуването на ГИС сървър на ИАГ на създадения пространствен слой като WebMappingService (конфигуриране на ГИС сървър, създаване на WMS). Създадени са възможности за достъп до базата данни през уеб браузър (приложението е достъпно на адрес <http://est.iag.bg>) чрез базова ГИС функционалност за потребителите.

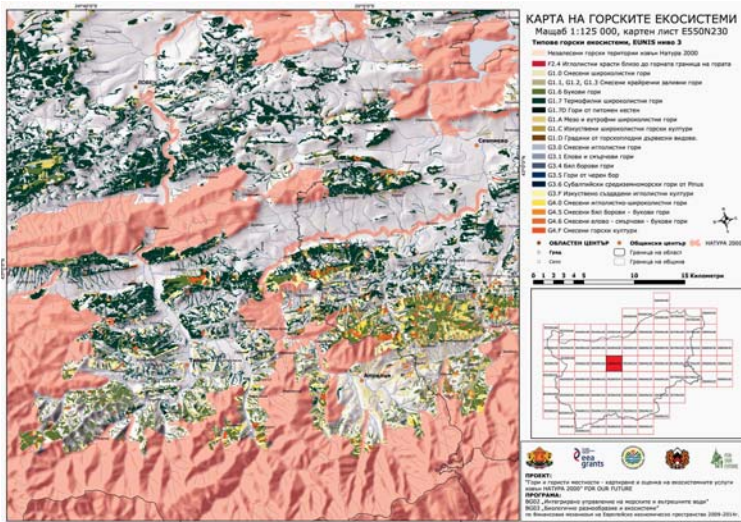
По третата допълнителна дейност е разработена Методика за оценка на тревното покритие и мъртва дървесина чрез използване на дистанционни методи. За целта е извършено фотограметрично заснемане на предварително определени обекти с безпилотно летателно средство на 287.6 ха горски територии,

в т.ч. на 275.4 ха територии, залесени с иглолистна и широколистна гора, обработени са резултатите и е изготвена ортофотокарта с максимална резолюция. На база анализ на геодезичните и фотограметричните работи са изготвени препоръки за по-нататъшното им прилагане, разработена е методика за интерпретация на ортофотокартата, сравнени и анализирани са резултатите от прилагането на дистанционните и емпиричните методи за определяне на мъртва дървесина (методът на пресичащите линии) и тревното покритие. Идентифицирани са ограничения при прилагането на двете методики и са разработени методични стъпки за определяне на гъста показателя дистанционно с безпилотно летателно средство (дрон) при изпълнение на бъдещи дейности по картиране и оценка.

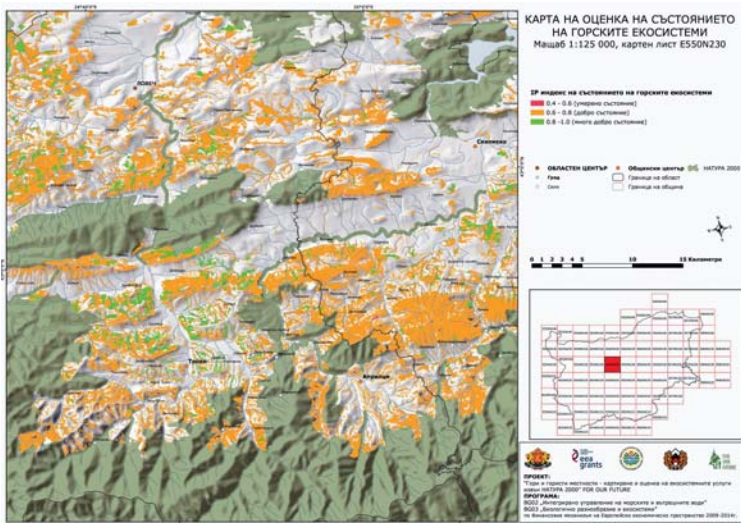
Последният етап от изпълнението на основните дейности по проекта включва изготвяне на три комплекта специализирани дигитални карти, съгържачи от 62 до 68 картни листове, изработени в мащаб 1:125 000, в PDF формат, като всяка рамка от данни съдържа една клетка от 50 км координатна мрежа на Европейската агенция за околна среда. Картирането на данните и обработката им са осъществени с помощта на ArcMap и ArcCatalog, а базата данни е във формат на ESRI GDB. За изработването на картите за типовете горски екосистеми (фиг.1), състоянието на екосистемите (фиг. 2) и на екосистемните услуги, които те предоставят (фиг. 3), са използвани подробни цветови кодове за визуализация. Освен основните дейности по проекта, свързани с извършване на оценка, верификация и картиране, бяха изпълнени и дейности по управление и научното представяне на проекта, информация и публичност, обучението за подобряване на капацитета и повишаване на осведомеността, доставка на GPS-и и на приложен софтуер за теренните експерти. Дейностите по управление и координация на изпълнението на проекта включваха най-общо изработване на документация, организиране и провеждане на обществени поръчки, подбор и назначаване на експерти за изпълнение на проекта (над 50 души), приемане на разработки, отчитане.

Дейностите по информация и публичност са провеждани съобразно изготвения и одобрен от ИАГ и Програмния оператор към МОСВ „План за информация и публичност“, включващ назначаване на PR експерт от ИАГ, и изпълнение на множество дейности по подготовката, организацията, координацията и провеждането на мероприятия, свързани с проекта, в т.ч. на стартираща и заключителна пресконференция със семинари, избор на външни изпълнители чрез процедури по ЗОП за изработване, дизайн, подготовка и печат на информационни и рекламни материали, както и за изработване на интернет страница на проекта <http://fofproject.bg/>.

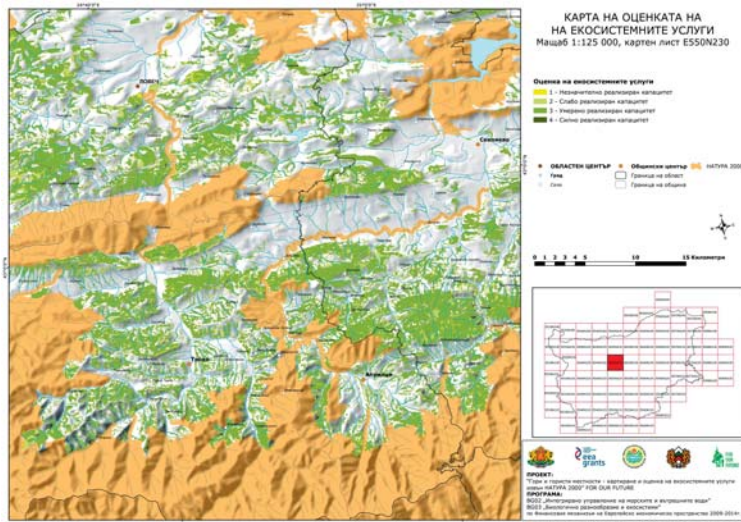
Научните дейности бяха свързани с написването и публикуването на 4 прессъобщения в национални ежесневници и на научна статия. Екипът на проекта на 6 февруари взе участие в международна научна пресконференция „Картиране и оценка на екосистемните услуги - наука в действие“. Конференцията бе организирана от ИБЕИ, МОСВ, ИАГ и Норвежкия институт за природни изследвания в рамките на проект „Методологическа подкрепа за оценка на екосистемните услуги и биофизична оценка, MetEcoSMar“. Дейностите по изграждане на капацитета се състоя-

Фиг. 1. Карта на типове горски екосистеми

Фиг. 2. Карта за оценка на състоянието на горските екосистеми

Фиг. 3. Карта за оценка на екосистемните услуги от горите

ха в провеждане на няколко обучения и семинари. В Банско и териториалния обхват на РДГ - Благоевград, в рамките на 2.5 гена бяха обучени 26 експерти от екипа за изпълнение на проекта (от ИАГ и РДГ) за действията им, свързани с работа в ГИС среда, и за проверка на данните по картиране и оценяване на

горските екосистеми, а в 5-дневно обучение (24-28.10.2016 г.) „Работа в ГИС среда и за усъвършенстване познанията по картиране, оценка и верификация“ - 23 експерти.

Дейностите за повишаване на осведомеността бяха насочени в няколко направления. В рамките на 2.5 гена от експерти на Норвежката горска група е проведено обучение в България на 26 експерти от ИАГ и РДГ за най-добрите норвежки практики по картиране и оценяване на горските екосистеми и работата в ГИС среда. Осъществено е и работно посещение в Норвегия на експерти по проекта през октомври 2016 година.

ФМ на ЕИП и Програма БГ03 „Биологично разнообразие и екосистеми“ насърчават партньорствата, които допринасят за обмен на опит и сътрудничество между заинтересовани страни и институции, отговорни за разработването на политики на национално и местно ниво с организации в страните донори и предприемат съвместни действия за опазване на биоразнообразието. В рамките на проект „Гори и гористи местности - картиране и оценка на екосистемните услуги извън „Натура 2000“ - FOR OUR FUTURE“ укрепването на двустранните отношения бе осигурено чрез включването на Норвежката горска група. Партньорството доведе до успешното изпълнение на съвместни дейности по проекта и създаде отлична база за последващи дейности. Вследствие на успешно изпълнявания проект, както и на изпълнения успоредно с него проект по Фонда за двустранно сътрудничество между трите партньорски организации - ИАГ, РДГ - Кърджали, и Норвежката горска група, е подписано Споразумение за съвместно подготвяне на идеи, проектни предложения и изпълнение на одобрени проекти през настоящия програмен период на ФМ на ЕИП 2014-2020 година. Оценката и картирането на ЕСУ от горите са насочени към гражданското общество и всички заинтересовани страни, имащи отношение към горските екосистеми. Тъй като гората все още се приема като даденост и основно като източник на определени материални услуги, беше време да бъдат оценени и останалите екосистемни услуги, които тя предоставя, в т.ч. регулираща/поддържаща и културни. Необходимо е промяна както в мисленето и възприятията на хората за горските екосистеми, така и в институциите, отговорни за тях. В настоящия момент приходите в горския сектор са основно от добив и продажба на гървесина, а е необходимо на един следващ етап разработване на механизъм за възмездяване на тези услуги, тъй като за поддържането на горските екосистеми в добро състояние са нужни и съответни инвестиции. Заинтересованите за това страни са гражданското общество, държавните институции - системите на опазване на околната среда, горската система, регионалните и местните власти, екологичните НПО и други.

Подобен проект е необходим за горския сектор, тъй като до неговото изпълнение нямаше достатъчно данни и материали, свързани с оценката и картирането на горските екосистеми извън зони в „Натура 2000“.

Д-р инж. Любчо ТРИЧКОВ
 координатор на проекта

Еталон за средно професионално образование

Професионалната гимназия по горско стопанство „Христо Ботев“ във Велинград не е обикновено училище. Това разбира всеки посетител, едва пристъпил в чудесно погредения зелен двор. Още от входа впечатлява Кътът на красотата, който с любов и всеотдайност се поддържа от учениците. Жив учебник е генерариумът с над 320 растителни вида. Особено примамливи и за туристи са екопътеката в двора на училището, както и най-любопитното за посетителите - дивечоразвъдникът. В него можете да видите 12 вида птици и бозайници, сред които елен лопатар, сърна, дивя свиня, муфлон, лисица и язовец, пауни, памуци, яребици, фазани, а предстои и разширяването му по площ.

В сградата на училището ни посреща обновената градина, открита тази година по случай празника на училището - 2 юни. А до нея - гордостта на гимназията - наградите на нейните възпитаници от множество състезания, на които са защитили името ѝ, представяйки се по най-добрия начин. По-нататък - табла със снимки, запечатали запомнящите се моменти през годините. Защото тук държат на традици-

ите и приемствеността. И го доказват вече 68 години - време, усилия, професионализъм, които са превърнали училището в еталон на средното лесовъдско образование.

Историята се пише от 1 октомври 1896 г., когато е открито първото горско училище в м. Чамкория (Боровец), преместено от 1911 до 1925 г. в с. Лъджене (сега квартал на Велинград). На 27.07.1949 г. с Постановление № 1 на МС и Протокол № 92 под наименованието Техническа горска гимназия се открива специализирано учебно заведение за подготовка на кадри за стопанисване и опазване на българската гора. Явява се приемник и продължител на Лесовъдния отдел на Средното техническо училище „Христо Ботев“ - София, и е единственото в страната училище, строго профилирано по специалностите „Горско стопанство и дърводобив“ и „Горско и ловно стопанство“. През 1962 г. започва строежът, а две години по-късно тържествено е открита сегашната сграда на училището. През 1961 г. гимназията е преименувана в Горски техникум, а от 1963 г. е Техникум по горско стопанство. От 2003 г. училището носи името Про-

фесионална гимназия по горско стопанство „Христо Ботев“. От 1995 г. негов директор е инж. Стефан Шулев. От откриването на училището до сега са подготвени над 6000 техник-лесовъди. През учебната 2016-2017 г. се обучават 242 ученици в 11 паралелки по двете специалности „Горско и ловно стопанство“ и „Горско стопанство и дърводобив“. „Няма структура в горите без присъствие на наши възпитаници, сред които са имената на четирима заместник-министри на земеделието, трима генерали, трима дипломати от кариерата, 14 професори, 25 директори на регионални дирекции по горите, над 120 директори на горски и ловни стопанства, и ние се гордеем с тях“ - споделя инж. Шулев.

За това огромна заслуга има висококвалифицираният учителски екип от отлично подготвени специалисти. По традиция учителите тук са и автори и съавтори на учебници и помагала. Сред тях се нареждат имената на

Учителският колектив с директора инж. Стефан Шулев (в средата на първия ред) и зам.-директорите инж. Надежда Ганчева (отляво) и Георги Янчев (отдясно)

Диорамата

инж. Сава Нешев, инж. Иван Чешмеджиев, инж. Херман Стойков, инж. Стефан Конакчиев, инж. Цветко Кънчев, инж. Пенчо Ризов, 9-р инж. Иван Иванов, инж. Цветанка Стоева, инж. Ани Чечева, инж. Мария Коемджиева, инж. Катя Метанова, инж. Радост Цакова и други.

„През 1994 г. с методическа помощ от МОН и ловните стопанства разработихме и разкрихме новата специалност „Горско и ловно стопанство“, по която осъществяваме прием, и е изключително актуална. В 68-годишната история на гимназията точно нашият колектив винаги е участвал в разработването на учебните планове и програми на специалностите „Горско

Отличията на гимназията

стопанство и дърводобив“, „Горско и ловно стопанство“. През 2014 г. списъкът на професиите към Националната агенция за професионално образование и обучение се обогати с професията „Икономист“, специалност „Горско стопанство“, което е изцяло заслуга на екип от лесовъдската колежия на ПГТС „Христо Ботев“ - Велинград - изтъква директорът.

Сред основните и постоянни цели на училището е и развитието на материално-техническата база, максималното онагледяване на учебния процес и извеждането на практиките в реална работна среда. Гимназията разполага с изключително богата материална база, която превръща ученето в удоволствие и събужда гопълнително желанието за нови знания - 15 учебни кабинета, оборудвани с мултимедия и видеопроектори, 9 кабинета за професионална подготовка със съвременно обзавеждане и онагледяване, 3 компютърни зали, библиотека с над 30 000 тома. Всичко това отлично поддържано, ценено и пазено от гимназистите. За професионалната си подготовка учениците разполагат с класна стая на открито, разсадник, полигони за стрелба с лък, пневматична пушка и ловна стрелба. Два автобуса извозват учениците по учебна и производствена практика, на тяхно разположение са последни модели бензиномоторни триони, ловно оръжие и много други придобивки. Гимназията има много добро сътрудничество с фирмите „Андреас Штил“, „Хускварна“ и „Олео-Мак“, както и утвърдени взаимоотношения с Лесотехническия университет, Учебно-опитното горско стопанство „Г. Ст. Аврамов“ - Юндола, Държавните ловни стопанства „Чепино“ и „Широка поляна“, Държавните горски стопанства - Селище и „Алабак“, което подпомага и допълва високото ниво на образование.

Кабинетът по почвознание

Кабинетът по гендрология

тното горско стопанство „Г. Ст. Аврамов“ - Юндола, Държавните ловни стопанства „Чепино“ и „Широка поляна“, Държавните горски стопанства - Селище и „Алабак“, което подпомага и допълва високото ниво на образование.

В своята работа училището се възползва от възможностите на много проекти, на обща стойност над 2.5 млн. лева, последните от които са по ОП „Региони в растеж“, по който предстои построяване на спортна, фитнес и конферентна зала, саниране на основната сграда и помяна на отоплителната система, както и по ЕП „Еразъм +“ за 2017 г.,

▲
◀ Кабинетът по ловно стопанство

Дендрариумът

който ще осигури едномесечна практика на учениците в Кралство Испания. По проекти училището партнира със сродни организации в Япония, Швейцария, Чехия, Румъния, Сърбия и Македония. Ежегоден е обменът на ученици, както и участията в редица международни състезания и практически обучения за обмяна на добрия опит в теоретичното и практическо обучение в областта на горското и ловното стопанство.

За дългогодишната успешна образователно-възпитателна дейност гимназията е наградена с орден Св. св. „Кирил и Методий“ - II степен.

Висока оценка за постигнатото през годините е и полученият „Почетен знак“ на Лесотехническия университет през 2009 г., който за първи път се връчва на образователна институция, която подготвя средни кадри за работа в горите.

Класна стая на открито

Зоокътът

През 2013 г. гимназията получава сертификат ISO 9001:2008 за управление на качеството, приложим за обучение, квалификация и преквалификация на средни технически кадри, работници и служители за горското и ловното стопанство.

Гимназията очаква и едно много важно признание - предложена е от МОН за училище с национално значение. Защо именно на нея е попаднал изборът, отговаря инж. Шулев: „Гимназията ни покрива държавния образователен стандарт на Наредба № 9 от 19.08.2016 г. за институциите в системата на предучилищното и училищното образование за училища с национално значение, които са признати за учебни заведения с висок капацитет, авторитет и значимост по отношение на потенциала на учителите, учениците, организацията и управлението на училището. Да работим и творим, за да сме конкурентни, гостатъчно успешни и по европейски значими, са част от нашите принципи. Да постигаме реални резултати, които да говорят вместо нас, е водещата ни цел в годините, водеща ни е и сега. Точно затова 68 години история утвърждават училището ни като еталон в лесовъдското образование, благодарение на изградените традиции на приемственост и непрекъснато усъвършенстване и модернизирани на материалната база и учебния процес. Днес професионалната гимназия по горско стопанство „Христо Ботев“ - Велинград, неслучайно е най-елитното специализирано учебно заведение в подготовката на средни кадри за горското и ловно стопанство в България. И точно тези 68 години качествено лесовъдско средно образование са подплатени с амбицията да се подготвят новите всеотдайни стопани за опазване, обогатяване и устойчиво стопанисване на българската гора, безценното ни национално богатство. Това е отговорността за всички нас, работещи в ПГТС „Христо Ботев“ - Велинград“.

Удоволствието да посетим едно училище-еталон, която ни връща вярата в българското образование, остава за нас.

Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Да променим климата посредством промяна на мисленето

Първият по рода си международен форум „Икономика за жива планета“, организиран от WWF - България, в партньорство с Представителството на Европейската комисия в България, Организацията за икономическо сътрудничество и развитие и с финансовата подкрепа на Конфедерация Швейцария чрез Фонда за реформи, се състоя на 8 юни в Интер Експо Център в София. Събитието събра на едно място създатели на национални политики, международни икономисти, експерти по устойчивото развитие, представители на бизнеса и общественения сектор от Европа и Азия. Целта на форума бе да подчертае новата роля и отговорност на страните от ЕС и ЕИП, държавите с висок доход в Централна и Източна Европа и международните институции за развитие във въвеждането на новаторски финансови инструменти, насочени към предизвикателствата пред нашата планета.

При откриването на форума ръководителят на WWF - България, Веселина Кавръкова, подчерта, че качествената околна среда, добре опазените и функциониращи екосистеми, овладените климатични промени са ключови условия за стабилен свят, добри условия за живот и икономическо развитие. С природните си дадености България може да бъде пример за нов модел за развитие в това отношение, стига да има сътрудничеството и мобилизацията на всички сектори - държавна администрация, местна власт, неправителствени организации, на отделния човек.

В своето обръщение към присъстващите президентът Румен Радев приветства провеждането на подобен форум, който включва страната ни в глобалната мрежа за обмен на знания и популяризира прехода към зелена икономика и устойчиво развитие. Президентът изрази надежда, че въпросите, които ще се обсъждат на форума по темите, засягащи целите за устойчиво развитие до 2030 г. на ООН, както и решенията, произтичащи от Парижкото споразумение за климата, ще бъдат превърнати в реални действия.

Участие във форума взеха Деон Нел - консервационен директор на WWF, Лука Етер - старши съветник „Политики“ на Швейцарската агенция за развитие и сътрудничество, Огнян Златев - ръководител на Представителството на Европейската комисия в България, Ана Бачурова - сътрудник „Политики и климат“ в Европейската банка за възстановяване и развитие, Филип Пипаер - программен специалист в ЮНЕСКО, Такайоши Като - политически анализатор в Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, Гуидо Бьоххофен от Европейския политически офис на WWF, представители на WWF от Гърция, Англия и Холандия.

С видеосъобщения към присъстващите се обрнаха генералният директор на Международната природозащитна организация WWF Марко Ламбертини, европейският комисар по околната среда, морското дело и рибарството Кармену Вела и ръководителят на WWF - Франция, Паскал Канфен.

Европейският комисар Кармену Вела посочи, че преходът към този вид икономика, който той нарича „кръгова“, се нуждае от участието на законодателната власт, бизнеса, неправителствените организации и обикновените хора. В търсене на начини за финансиране на този преход Европейският фонд за изследвания и иновации „Хоризонт 2020“ заделя за различни проекти 650 млн. евро. Няколко милиарда в регионални фондове са на разположение на държавите членки на ЕС, за да преминат от депониране към рециклиране на отпадъците. В процес е създаването на платформа за финансиране от частни инвестиции, а преходът към кръгова икономика до 2030 г. би могъл да осигури над два милиона нови работни места в Европа.

Ръководителят на WWF - Франция, Паскал Канфен, който е и съ-

Участници във форума (от дясно наляво) - Гуидо Бьоххофен - представител на Европейския политически офис на WWF, Лука Етер - старши съветник в Швейцарската агенция за развитие и сътрудничество, Ана Бачурова - сътрудник в Европейската банка за възстановяване и развитие, Филип Пипаер - программен специалист в ЮНЕСКО, Такайоши Като - политически анализатор в Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, и водещият Иван Бегров

председател на общността „Икономика за жива планета“, сподели, че целите ѝ са съвместими с фактори като мир и сигурност, от една страна, и икономическо развитие, повече работни места и повишаване на БВП, от друга. Той припомни, че проучването на Организацията за икономическо развитие и сътрудничество показва, че инвестирането в опазването на климата означава растеж и повече работни места.

Добрият примерът от България дойде от инж. Тома Белев - председател на Асоциацията на парковете в България, който представи Швейцарско-българския проект „За Балкана и хората“ (2012-2017 г.). Проектът е носител на наградата „Натура 2000“ на ЕК за 2016 г. в категория „Социално-икономически ползи“ и е пример за насърчаване на производството на продукти, като се работи с местните фермери и бизнес, и опазването на биоразнообразието и икономическото развитие на селските райони в териториите с висока природна стойност чрез устойчиви механизми и засилено участие на обществеността. Инж. Белев посочи, че наред с многото извоювани приложни и политически решения, създаването на правни механизми и инструменти за устойчиво ползване на териториите с висока природна стойност, повишаването на доходите на местния бизнес и местните общности от устойчивото използване на тези територии и подобряването на политиките за дългосрочното им опазване са част от механизмите за въздействие, които са използвани в рамките на проекта.

Участниците във форума представиха своя опит и в други средства и начини за финансиране на проекти за опазване на природните ресурси на планетата в съчетание с икономическо развитие и повишаване на качеството на живота.

Лайтмотивът на изказванията и обръщенията бе намиране на дългосрочни решения и отказ от стандартните понятия и мислене от преди 20-30 години в усилията за постигане на иновативни решения за преход към зелена икономика.

В заключение бе излъчена прожекция на филма „Скритите услуги на природата“, който е създаден от WWF и Асоциацията на парковете в България в рамките на Швейцарско-българския проект „За Балкана и хората“.

Женя СТОИЛОВА

SERM - знания, любов към природата, любопитство, приключения

Осем дни пътуване из горите на страната и 1000 километра по-късно екипът от Лесотехническият университет спокойно може да си отгърне и с удоволствие да си спомня за изминалата Южноевропейска регионална среща на студенти от горските специалности (SERM), състояла се на 23-30 април. Тя обедини студентите в желанието за знания, любовта към природата, приключенията и любопитството.

Дълъг път измина организаторският екип, който се подготвя за срещата още от май 2016 г., когато представя идеята събитието да се проведе в България през 2017 г., която е приета. Следващата стъпка е да намери подкрепа и спонсори, като най-големите от тях са Лесотехническият университет, Югозападното държавно предприятие - Благоевград, фирмите „Мегатрон“, „STIHL“, „Shushon“.

На 24-и април Южноевропейската регионална среща, събрала 45 младежи от 14 страни, е открита от ректора на ЛТУ проф. Иван Илиев в Аулата на Университета (сн. 1). На участниците е представена поредица от презентации, включващи темите по биоразнообразието на България (представена от доц. Петър Желев), вековните гори (доц. Цветан Златанов) и представянето на резерват „Бистришко бранище“ (доц. Момчил Панайотов). След гостоприемно посрещане гостите се отправят към Витоша (сн. 2), където посетиха места с нарушен природен статус - претърпели ветровали, пожари и нападения от корояди. Развитието на събитията, влиянието върху екосистемите и реакцията на местното население бяха представени от доц. д-р Момчил Панайотов.

На следващия ден в ДЛС „Искър“ участниците в срещата имаха възможността да наблюдават дивите животни в естествената им среда. Благодарение на д-р Стоян Стоянов гостите се запознаха с типичните ни представители на едрите бозайници, особеностите в тяхното поведение и начина на живот. По-късно студентите посетиха емблематично за горското стопанство място - изборно стопанисваните горски насаждения край Боровец. За управлението на първата изборно стопанисвана гора в България разказа доц. Георги Костов (сн. 3).

Като част от Международната асоциация на студентите по горско стопанство (IFSA) срещата на SERM е повод за представяне на извършените през изминалата година дейности, новите членове, проектите и програмите. Това бе направено от регионалните представители - Дамиано Чилио (Италия) и Ева Вайс (Австрия). Няма как да не споменем и изпълнената със синигерови песни вечер, която участниците прекараха в УОГС - Юндола.

Отпочинали и заредени, на следващия ден студентите се включиха в горското ориентиране в 120-годишна борова гора на Юндола, като организаторите им дадоха само най-важните неща - компас и карта. Почти всички се справят успешно на терена и с теоретичните въпроси във всяка точка, която преминават. За награ-

да получават подаръци от „Shushon“.

Участниците продължават към яз. „Широка поляна“, където домакин е ДЛС „Широка поляна“, за да се насладят на разказа на Нестор Домусчиев за старите гори в района (сн. 4). Ентузиазмът и желанието за още такива гледки и интересни разяснения се засилват все повече. Специално организираната интернационална вечер, присъща за обменни гостувания, е подкрепена от всички 20 студентски комитета - България, Австрия, Канада, Чехия, Словакия, Словения, Дания, Франция, Италия, Германия, Македония, Сърбия, Турция, Португалия и Швейцария. Гостите на срещата се радват на традиционни хапвания и питиета с история.

На 27 април обектът на посещение са Националният парк „Пирин“ и феноменът Байкушевата мура, като за по-подробното описание на защитената територия и типичните местообитания отново е поканен доц. д-р Момчил Панайотов. След ползотворната утрин е време да се запознаем с красивия Мелник, където нашите приятели остават приятно изненадани и силно впечатлени от незабравимата архитектура, култура и кухня. Вечерта е прекарана в х. „Беласица“ в едноименния Природен парк.

Неделята, въпреки всички разбирания за почивка, се оказва най-наситеният на различни дейности ден. Посещението на платано-

ви (част от „Натура 2000“) и кестенови гори в ПП „Беласица“ е домакинствано от д-р инж. Георги Гогюшев. В разказа му се включват и темите за *Cryphonectria parasitica* - гъбично заболяване по кестена, както и другите проблеми на тези местообитания, и експертното мнение за опазването им.

След ПП „Беласица“ участниците се отправят към къща за гости „Орхидея“ за обяд в слънчева градина, да се насладят на домашната традиционна за региона кухня на леля Рукие (сн. 5) и да съберат сили за по-екстремното физическо преживяване - рафтинг по р. Струма.

Преживяванията не спират и през последния ден, когато студентите се озовават в Посетителския център на Природния парк „Рилски манастир“, където директорът инж. Димитър Григоров разказва за дейността на Парка. Запомнящи се остават посещенията на Рилския манастир и беседата с инж. Александър Дунчев - експерт от WWF България, който се спира на политиките за управление на горите.

Заклучителният акорд на Южноевропейската регионална среща на горските специалности е в работилница на открито, водена от представител на IUFRO Джанис Бърнс, на която всички споделят своите цели и мотивация да се занимават с избраната професия, идеи и визия за бъдещето си.

За последната вечер заедно, прекарана в София, гостите се изказват възторжено, а срещата на българската земя определят като една от най-добре организирани.

В столицата организаторите от „Sofia Treasure Hunt“ поемат грижата за забавлението и разглеждането на забележителности. За провеждането на тази силно емоционална международна среща сме благодарни на Международната асоциация на студентите по горско стопанство (IFSA) за предоставената възможност на Студентския клуб по опазване на природната среда (СКОПС) и неговите активни членове да бъдат домакин, както и на Лесотехническият университет, че застана зад своите студенти и ги подкрепя в това начинание.

Повече информация за събитието на <http://ifsafamily.wixsite.com/serm2017>

Теодора МАРКОВА
член на УС на СКОПС
Снимки Емил ГЕОРГИЕВ

Информация

Среща с лесовъдската научна общност

Работна среща, инициирана от Министерството на земеделието, храните и горите и Изпълнителната агенция по горите, бе проведена на 27 юни. В срещата участваха министърът на земеделието, храните и горите Румен Порожанов, заместник-министърът Атанас Добрев, заместник-изпълнителният директор на ИАГ инж. Валентин Карамфилов и изтъкнати представители на лесовъдската научна общност, сред които акад. Александър Александров, чл.-кор. Пламен Мирчев, проф. Никола Колев, проф. Христо Цаков, проф. Георги Цанков, проф. Васил Василев, проф. Цвета Найденова, проф. Димитър Павлов, проф. Нино Нинов, проф. Димитър Зъков, доц. Величко Гагов и други.

„Поемам ангажимент за задълбочаване на сътрудничеството с представителите на научните и академичните среди при предстоящото обсъждане на доклада за състоянието на горския сектор и набелязване на конкретни мерки в плана за действие за развитието му“, заяви министър Порожанов.

Участници в срещата се обединиха около мнението, че най-неотложният проблем е нуждата от подобряване на здравословното състояние на горите и овладяване на съхненето и оползотворяване на дървесината от засегнатите територии. Беше поставен и

Ръководството на МЗХГ (от ляво надясно) Румен Порожанов - министър, Атанас Добрев - зам.-министър, и инж. Валентин Карамфилов - зам. изпълнителен директор на ИАГ с учещите лесовъди

въпросът за опазване на биологичното разнообразие при стопанисване на горите. „Разчитаме на вас да бъдете наш коректив с безценния практически и управленски опит, знанията и идеите, които имате“, подчерта от своя страна Атанас Добрев по време на разговора. Той посочи, че намерението е такива срещи да се провеждат редовно, като на тях бъдат представяни за съгласуване подготвени проектодокументи в горския сектор.

Министър Порожанов подчерта, че ще се търсят начини за финансово подпомагане на научната дейност в сектора, а зам.-министър Добрев информира, че се подготвя

възстановяване на контролните горски пунктове с цел още по-голяма превенция на фона на засилените проверки от началото на настоящия управленски мандат. Обсъден беше и въпросът с управлението на природните паркове и беше направено предложение за създаване на природен парк в Родопите.

Министърът изрази очакване да получи от научните среди ценни съвети и мнения как управлението и контролът в горите могат да бъдат по-ефективни.

Срещата бе определена като важна част от предстоящите дебати по необходимите неотложни задачи в горския сектор. ♣

Национален горски музей - идеята и настоящето

През 1975 г., когато лесовъдската общественост се готви да отбележи 50-годишнината на лесовъдското образование, във Висшия лесотехнически институт (сега Лесотехнически университет) с решение на Академичния съвет от 9 юли и заповед от 14 юли на тогавашния ректор проф. Александър Илиев е открит Музей с научен архив по лесотехника. Първоначалната идея е музейната сбирка да разказва за възникването и развитието на висшето лесотехническо образование, но предвид големия брой ценни архивни документи е решено тя да обхване миналото и настоящето на българската гора и свързаните с нея отрасли и да се създаде музей от национално значение. Най-западеният в осъществяването на идеята и пръв ръководител на музейната сбирка е проф. Свилен Николов (1919-2004 г.), който тогава е ръководител на катедра „Мебелно производство“.

Сбирката заема две помещения във ВЛТИ и съхранява немалко количество архивни и исторически документи, разпределени в седем клона на лесотехниката. До 1985 г. нейният уредник е инж. Веселин Дочев (1930-2000 г.), а през 1989-2000 г. - проф. Атанас Пухалев (1935-2008 г.). По времето на проф. Николов и инж. Дочев са събрани и класифицирани над 600 архивни единици. Развита е значителна дейност по откриването и приемането в сбирката на архивите на видни дейци на горското дело в България - акад. Борис Стефанов, акад. Петко Петков, чл.-кореспондентите Васил Стоянов и Никола Пенев, професорите Тодор Димитров, Темелко Иванчев, Димитър Стефанов. В сбирката са предадени и много предмети и лична кореспонденция на притежателите на архивите. За експонатите на музея към края на ХХ в. и в навечерието на промените в общественоеикономическия живот на България можем да узнаем от интервю с проф. Свилен Николов, публикувано през 1990 г. в сп. „Горско стопанство“. Както и да научим, че мечтата на проф. Николов е прерастването на сбирката в национален музей с материална база - подходяща сграда и гендропарк.

Музеят в ЛТУ е попълван периодично с много ценни документи (подробно за дейността му можете да прочетете в бр. 5 от 2012 г. на сп. „Гора“). От 1998 г. организатор на сбирката е Галя Данаилова. След 2003 г. ръководството на музея е поето от доц. Иван Палигоров. От 2010 г. сбирката е поддържана с апостолските усилия на гл. ас. д-р Евгени Цавков - преподавател по гендрология, в една барака на университета, но през миналата година тя изгуби и този дом.

Успоредно обаче с тази ценна за историята на горите музейна структура на ЛТУ върви идеята за Горски музей от национално значение извън учебното заведение. Още на Първия учредителен конгрес на Независимия съюз на лесовъдите в България (сега Съюз на лесовъдите в България), състоял се на 12 октомври 1990 г., е предложено възстановената организация да се погрижи за създаването на Националния му-

Лесничейският дом през 1911 г.

зей на горското дело. Тя се осъществява през 1996 г., когато председател на Комитета по горите е инж. Валентин Карамфилов. Музеят е уреден в няколко помещения в сградата на Учебния горски център в Боровец, но след настъпилите през 1997 г. промени идеята за националния горски музей угасва за цели 20 години. За радост експонатите, изложени в Боровец, са съхранени в пустеещата сграда.

През 2008 г. тогавашният председател на Съюза на лесовъдите в България проф. Димитър Коларов предлага територията на УОГС - Юнгола, като най-подходяща за националния горски музей. Но чак в началото на 2017 г., при служебното управление на министерството на земеделието и храните със зам.-министър проф. Иван Палигоров, СЛБ отново поставя въпроса и, съгласувано с ректора на ЛТУ проф. Иван Илиев, предлага музей с национално значение да бъде настанен в един от първите лесничейски домове в нашата страна, построен на Юнгола през 1909 г., годината, в която се създава и Дружеството на българските лесовъди у нас.

Историята на строежа на Лесничейски дом на Юнгола наистина носи възрожденски дух. С него се свързва името на чепинския лесничей Спас Поптодоров. От Министерството на благоустрояването са отпуснати само 500 лв. - за материалите и за заплащането на надниците на строителите. Всички свършителни и много от основните дейности, както и дърводелските работи, а те са множество, като гледате днес конструкцията на дома, са изпълнявани с доброволен труд на горските стражари, секачи и извозвачи. От старите черно-бели снимки, направени през 1911 г., ни гледа една прекрасна двуетажна постройка с ажурни дървени елементи, за която знаем, че е била боядисана в резедаво и бяло. Първият етаж е иззидан от камък, вторият - от т.нар. блокхауси, покривът е ламаринен, верандите са открити. Самата постройка на Лесничейски дом представлява историческа ценност, защото е архитектурен

паметник на най-ранното сградостроителство в горите.

В трогателно си слово при символичния акт на откриването на музея, станал по време на Седмицата на гората на 4 април тази година, един от доайените на лесовъдската колегия проф. Никола Колев каза: „Създаването на Националния музей на гората тук, в УОГС - Юндола, на територията на Университетската гора, която е своеобразен открит природен музей, придобива огромно ценностно значение

Ремонтът на сградата продължава и вън, и вътре

за историческата памет и развитието на горското ни дело. Исторически неговото създаване прераства във всеобща професионална кауза за издигане на ролята и авторитета на централното управление по горите, регионалните управления, държавните предприятия и техните поделения, Лесотехническият университет, Съюза на лесовъдите в България, браншовите организации, горския бизнес. Тяхната мисия е да помагат при преустройството на сградата с оглед ускорено изграждане и уредба на фондови колекции и експозиции по основни тематични направления и обекти в знак на признание и отговорност за съхраняване на лесокултурното и природното историческо наследство“.

Сградата, отдавна недействаща, но запазена в почти първоначалния си вид (само верандите са затворени и остъклени), е в близост до администрацията на Учебно-опитното горско стопанство - Юндола. И както всяко време си има хора с възрожденски дух, та-

ка и в началото на XXI в. те не липсват сред лесовъдската колегия. Ръководствата на две от държавните предприятия - СЗДП - Враца, и СИДП - Шумен, първи осигуряват средства за започване на ремонта. Директорът на УОГС - Юндола, инж. Величко Драганов веднага организира строително-ремонтните дейности. Така в началото на юни видяхме Лесничейски дом с ремонтиран покрив, обновен външен вид и продължаващи ремонти, които са най-сложни, във вътрешната му част. И в очакване на още средства за интериорното преоборудване.

„Изграждането на национален музей изисква много усилия, упоритост и възрожденски патос“ - казваше проф. Свилен Николов. Не се съмняваме, че началният ентузиазъм, който съдържа тези три добродетели, както и средствата, няма да секнат.

Светлана ИВАНОВА

Снимки Йордан ДАМЯНОВ и архив

СЪВЕТ ЗА УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ И
СЕРТИФИЦИРАНЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ПОКАНА

до

заинтересованите лица за участие в публично обсъждане на първи работен вариант на БЪЛГАРСКИЯ СТАНДАРТ ЗА ГОРСКА СЕРТИФИКАЦИЯ по изискванията на PEFC

Сдружението „Съвет за устойчиво управление и сертифициране на горите в България (СУУСТГ)“ отправя поканата към всички заинтересовани лица, които желаят да вземат участие в процеса на разработване на Сертификационна схема с критерии и индикатори за устойчиво управление на горите в България, базирана на рамковите PEFC критерии и изисквания (за индивидуална и групов сертификация), **да изпратят своите коментари, предложения и бележки в срок от 10.06.2017 до 10.08.2017 г. в публикувания формуляр на следния електронен адрес: pefc.bg@gmail.com.**

Поканата и документите за обсъждане и предложения са публикувани на адреси: www.pefc.bg; www.bulprofor.org; <http://www.gorabg-magazine.info/bg/>, www.timberchamber.com и във Фейсбук.

ОБЗОР НА СЪСТОЯНИЕТО НА

Таксацията на дивеча през пролетта на 2017 г. е проведена съгласно указанията на Изпълнителната

агенция по горите, дадени с писмо с изх. № ИАГ-1248/20.01.2017 година. В определения срок бяха проведени

съвместни регионални съвещания за организацията, сроковете и методите за таксирание на дивеча с

ПРОЛЕТНО ТАКСИРАНЕ НА ДИВЕЧА

РДГ	ВИД ДИВЕЧ												
	ЕДЪР ДИВЕЧ											ДРЕБЕН	
	Бл. елен	Ел. лопатар	Сърна	Дива свиня	Дива коза	Глухар	Муфлон	Мечка	Алп. козиорог	Тиб. як	Зубър	Заек	Фазан
Берковица	223	25	1379	807				4				593	229
Бургас	2091	750	3326	5166			339					1263	30
Благоевград	166	93	2753	2225		336	159	99				2382	10
Варна	1257	497	1127	2911			326					1346	2132
Велико Търново	1587	272	1979	1947			115	128				452	607
Кърджали	425	295	1613	1534	6		446	9				1428	941
Кюстендил	209	80	713	655	50		84	19				135	
Ловеч	847	136	914	1325				81				167	70
Пазарджик	433	111	1978	1821	279	911	276	78				487	
Пловдив	1501	735	2205	2229	728	182	530	92				1238	958
Русе	2668	294	1882	2045			23				32	2080	780
Сливен	554	77	1210	1394			154					313	88
Смолян	315	94	1053	937	334	511	238	50				818	
София	2187	2062	2150	2581			684	9		23		332	
Стара Загора	684	3	1325	1137			24	57				803	315
Шумен	3522	282	1614	2657			151					594	135
ДАСР по РДГ:	18 669	5806	27 221	31 371	1397	1940	3549	626	0	23	32	14 431	6365
НП „Рила“													
НП „Пирин“													
НП „Централен Балкан“													
УОГС - Петрохан	45	40	240	44								70	
УОГС - Юнгола		32	62	33		5	58					42	
Кричим													
МНО													
Предост. на гр. ведомства:	45	72	302	77	0	5	58	0	0	0	0	112	0
Берковица	166		6002	5116								28 506	28 548
Бургас	620	102	3998	5226								17 825	1952
Благоевград			3110	3342		2		19				19 563	440
Варна	433	119	3235	2958			164					22 224	11 476
Велико Търново	1370	2	7117	5894			100	28				16 410	20 972
Кърджали	377	928	9565	5989			8	1				23 450	9739
Кюстендил	22		3695	3258				2				6680	368
Ловеч	799		9078	4367				23				30 031	29 803
Пазарджик	44		2683	2517		86		20				15 201	1366
Пловдив	201		4290	2622	16	58		41				36 197	13 016
Русе	1132		3485	1914								37 777	14 425
Сливен	790	46	4792	3603				23				25 933	8464
Смолян	557	10	6212	2700	668	1158	70	157				10 832	
София	189	39	9089	7703	4	0	0	47	0	0	0	13 720	2175
Стара Загора	319	2	3484	3200	15		35	17				16 157	10 479
Шумен	2111		3274	2541								15 771	3519
Еледжик	39	218	149	268				26				35	4
Студен кладенец	32	1200	100	75				10				100	
ПАСР по РДГ:	9201	2666	83 358	63 293	703	1304	436	355	0	0	0	336 412	156 746
ОБЩО ДАСР 2017 г.	18 714	5878	27 523	31 448	1397	1945	3607	626	0	23	32	14 543	6365
ДАСР 2016 г.	17 470	5498	26 693	29 829	1359	1830	3330	608		23	29	14 372	6081
% спрямо 2016 г.	6.6	6.5	3.0	5.1	2.7	5.9	7.7	2.9		0.0	9.4	1.2	4.5
ОБЩО ПАСР 2017 г.	9201	2666	83 358	63 293	703	1304	436	355	0	0	0	336 412	156 746
ПАСР 2016 г.	8411	2661	79 877	59 353	586	1125	423	336				339 235	145 055
% спрямо 2016 г.	8.6	0.2	4.2	6.2	16.6	13.7	3.0	5.4				-0.8	7.5
ВСИЧКО 2017 г.	27 915	8544	110 881	94 741	2100	3249	4043	981	0	23	32	350 955	163 111
ВСИЧКО 2016 г.	25 881	8159	106 573	89 184	1945	2940	3753	944		23	29	353 727	152 192
% спрямо 2016 г.	7.3	4.5	3.9	5.9	7.4	9.5	7.2	3.8		0.0	9.4	-0.8	6.7
system.iag			110 884	94 742								351 025	163 133

ДИВЕЧОВИТЕ ЗАПАСИ В БЪЛГАРИЯ

представители на ловните сдружения и беше направена необходимата подготовка за правилното

В БЪЛГАРИЯ - 2017 г.

ДИВЕЧ		ХИЩНИЦИ				
Яребица	Кекаук	Вълк	Чакал	Лисица	Ск. кучета	
284	145	79	85	306	58	
30		91	1130	547	51	
815	641	132	2	521	123	
444		2	762	314	100	
		37	147	193	31	
217	83	74	364	341	100	
150	30	25	23	118	21	
		33	78	157	11	
45	5	79	2	459	82	
1159	85	72	74	330	20	
229			614	293	132	
70	55	57	247	141	63	
74	59	54		360	36	
130	15	67	124	344	49	
258	65	52	183	204	75	
30		13	367	243	104	
3935	1183	867	4202	4871	1056	
		6	1	30	5	
		2		10		
0	0	8	1	40	5	
34 756	443	99	2826	2634	2414	
15 063	451	102	4604	1995	886	
13 294	7409	173	164	1480	749	
18 598		13	3847	2623	2484	
5696	61	58	3047	2648	2197	
20 778	1923	341	4666	4128	2252	
12 398	1452	123	759	1233	932	
13 411	285	17	4642	3135	2743	
24 696	278	26	843	1358	897	
73 760	856	95	2424	2355	1469	
9395		12	2345	2016	1705	
30 467	922	167	4511	2542	834	
1733	1138	184		2529	894	
19 050	860	201	2157	2908	2085	
27 733	431	41	5339	2708	1103	
8429		13	3179	2182	2170	
51			8	11		
	200	30	20	80	15	
329 308	16 709	1695	45 381	38 565	25 829	
3935	1183	875	4203	4911	1061	
4164	1124	834	4544	5003	1096	
-5.8	5.0	4.7	-8.1	-1.9	-3.3	
329 308	16 709	1695	45 381	38 565	25 829	
324 729	17 785	1633	42 993	37 570	26 472	
1.4	-6.4	3.7	5.3	2.6	-2.5	
333 243	17 892	2570	49 584	43 476	26 890	
328 953	18 909	2467	47 538	42 582	27 577	
1.3	-5.7	4.0	4.1	2.1	-2.6	
333 301		49 585	43 479	26 896		

пробеждане на таксацията на дивеча в държавните ловностопански райони и в ловностопанските райони, в които дивечът се стопанисва от ловните дружини.

Бяха разисквани начините за най-точно установяване на реални дивечови запаси. Направени бяха анализи на таксациите, плановете за ползване и реализирания отстрел през 2016 година. Особено внимание бе обърнато на данните, получени за отстреляния дивеч като основен показател за състоянието на запаса и на разпространението на африканската чума в Европа и пагубното ѝ влияние върху популациите от дива свиня.

Представените обзори за състоянието на дивечовите запаси по регионалните дирекции по горите показват, че таксирането на дивеча е преминало при добре създадена организация и контрол.

При преброяването на едрия дивеч е използван методът на пълното преброяване, като най-голямата тежест дават целогодишните наблюдения. Най-точни са резултатите, подадени от държавните ловни стопанства, където има постоянно присъствие на терена и целогодишни наблюдения на местата за подхранване на дивеча, водопища, калища и сватбовищата на благороден елен и елен лопатар.

Във всички ловностопански райони беше спазено изискването за едновременно провеждане на таксация в съседни ловностопански райони. В предоставените ловностопански райони таксацията се извършваше в присъствието и под контрола на служители от държавните горски и ловни стопанства.

Таксацията на дивеча в националните паркове не беше представена и тази година от Министерството на околната среда и водите.

Поради това, че Стопанство „Кричим“ не попада все още сред лицата, стопанисващи дивеча съгласно изискванията на чл. 34 от ЗЛОД, предлагаме на този етап да бъде одобрена таксацията на дивеча, както следва: елен лопатар - 362, муфлон - 46, фазан - 12, дива пуйка - 3 броя, а след изменение и допъл-

нение на ЗЛОД да бъде одобрен план за ползване.

Резултатите от таксацията се характеризират със следната картина при отделните видове дивеч.

БЛАГОРОДЕН ЕЛЕН

Общият брой на благородния елен възлиза на 27 915, от които в държавните ловностопански райони (ДАР) 18 714 и в ловностопанските райони на дружините - 9201. В сравнение с миналата година се увеличава с 2034 бр., или със 7.3 %.

По-голям ръст на запасите има в РДГ - Шумен - с 332 бр. (12 %), където тенденцията от предходните години за увеличаване на запаса се запазва. Установен е запас над допустимия, което предполага по-интензивен процес на селекция и подобряване на трофейните качества на популацията основно в държавните ловностопански райони. Увеличаването в РДГ - Велико Търново, със 103 бр. (9 %) се дължи основно на нарастване на запаса в района на ДАС „Росица“.

Налице е спад на числеността на благородния елен в РДГ - Варна - с 49 бр. (4 %) спрямо 2016 г. въпреки ограничения отстрел, и то само на трофейно зрели животни. Липсата на прираст и същевременно спадът в числеността е тревожен факт, на който трябва да се обърне сериозно внимание в тези ловностопански райони.

Половото съотношение на този вид дивеч в почти всички ловностопански райони е 1:2 в полза на женските екземпляри.

ЕЛЕН ЛОПАТАР

Запасът от елен лопатар е 8544 бр., от които 5878 в ДАР и 2666 в дивечовъдните участъци и в ловностопанските райони на ловните дружини. В сравнение с миналата година има нарастване на запаса с 385 бр., или с 4.5 %. Нарастването се дължи основно на разселването на вида в ловностопански райони на ловните дружини и дивечовъдни участъци през последните 3 години.

СЪРНА

Запасът от сърна е 110 881 бр., от които 27 523 в ДАР и 83 358 в лов-

ностопанските райони на ловните гружини. В сравнение с миналата година увеличаването е с 4308 бр., или с 3.9 %. Може да се говори вече за общо стабилизиране на запасите на сърната в страната.

ДИВА СВИНЯ

Дивата свиня наброява 94 741. Увеличаването на запаса спрямо миналата година е с 5557 бр., или с 5.9 %. Този запас като цяло за страната е в рамките на допустимия. По-нататъшното увеличаване на запаса от дива свиня неминуемо ще доведе до редица проблеми, свързани най-вече с щетите, които тя нанася на селското стопанство, и вероятността от поява на заболявания от класическа чума по свинята в отделни райони с висока плътност.

ДИВА КОЗА

Запасът наброява 2100 екземпляра. В сравнение с миналата година се наблюдава увеличаване от 55 бр. (7.4 %). Общо за страната числеността на дивата коза не е реална поради липсата на таксационни данни за 2017 г. от трите национални парка.

МУФЛОН

Броят на муфлоните е 4043, с 290 (7.2 %) повече в сравнение с 2016 година. Като цяло данните от таксацията на муфлона сочат относително стабилизиране на запасите след

болестта „син език“ през 2014 г. в почти всички ловностопански райони, където видът се развъжда.

ГЛУХАР

Общият брой на глухарите е 3249. В сравнение с миналата година общо за страната се наблюдава увеличаване от 309 бр. (9.5 %). Числеността на глухара не е реална поради липсата на таксационни данни за 2017 г. от трите национални парка, както и унищожаване на някои големи токовища в ДГС - Самоков, и ДЛС „Кормисош“. В гържавните ловностопански райони числеността на вида сочи относително стабилизиране на запаса.

ДРЕБЕН ДИВЕЧ

Заек - 350 955 бр., намаляване с 2772 бр. (- 0.8 %).
Фазан - 163 111 бр., увеличаване с 10 919 бр. (6.7 %).
Яребица - 333 243 бр., увеличаване с 4290 бр. (1.3 %).
Кеклик - 17 892 бр., намаляване с 1017 бр. (5.7 %).
Реалната численост на дребния дивеч във всички ловностопански райони ще бъде установена след провеждане на контролните есенни таксации.

ХИЩНИЦИ

Към април 2017 г. в страната обитават 2570 вълка. Отстрел за 2016 г. - 375 броя.
Чакалът в сравнение с миналата година бележи увеличаване с 2046

бр. (4.1 %) и е 49 584 екземпляра. Увеличаването на вида е осезателно, като тревожно е и разрастването на ареала на разпространението му - чакалът намира подходящи местообитания в планинската част на ловностопанските райони, и продължава да бъде лимитиращ фактор за числеността на дивеча. Отстрел за 2016 г. е 29 060 броя. Запасът от лисица е 43 476 бр., увеличен с 894 бр. (2.1 %). Отстрел за 2016 г. - 18 970 броя.
По данни от таксацията във всички ловностопански райони обитават 26 890 скитащи кучета. Отстрел за 2016 г. - 8741 броя.
При тази численост на хищниците се налага изводът, че без целенасочено регулиране на популациите им възпроизводството на останалия дивеч ще бъде компрометирано.
Като цяло здравословният статус на дивеча през 2016 г. беше добър.
И в бъдеще усилията ще бъдат насочени главно срещу ширещото се все още браконьерство във всичките му форми, както и към провеждането на ефективна борба за намаляване на числеността на хищниците, свързана със задължителния планов отстрел във всички ловностопански райони.

Инж. Румен ЯНКУЛОВ
директор на дирекция
„Ловно стопанство“ в ИАГ
Инж. Юлиан РУСЕВ
главен експерт

Заслужено отличие

На 1 юни инж. Румен Янкулов, директор на дирекция „Ловно стопанство“ в Изпълнителната агенция по горите, бе удостоен със „Златна значка“ на ведомството. Отличието бе връчено от изпълнителния директор на ИАГ инж. Григор Гогов за високи професионални успехи и по случай 60-годишнината (сн. 1).
Със „Златна значка“ на ИАГ по случай своя 60-годишен юбилей бе наградена и Илиана Менцел - младши експерт в дирекция „Гори и лесовъдски дейности“, ден по-късно.

Зам.-изпълнителният директор на ИАГ инж. Валентин Карамфилов я удостои с високото отличие за образцово изпълнение на служебните ѝ задължения и за най-продължителна работа в централното горско ведомство (сн. 2).
На официално тържество двамата юбиляри получиха поздравителни адреси от заместник-министъра на земеделието, храните и горите Атанас Добрев. ¶

Обмяна на опит

На 7 юни Учебно-опитното горско стопанство - Юндола, бе домакин на годишната традиционна среща за обмяна на опит между учебно-опитните стопанства на Лесотехническия университет. Директорите на стопанствата - инж. Величко Драганов на УОГС - Юндола, и инж. Калин Николов - на УОГС - Бързия, откриха ползата от подобни срещи за решаването на актуални проблеми, свързани със стопанисването и подобряването на състоянието на горите. На срещата присъстваха и преподавателите от ЛТУ - доц. д-р Георги Костов - ръководител на катедра „Лесовъдство“, и гл. ас. д-р Нено Александров от същата катедра, както и инж. Васил Велинов от Лесозащитната станция - Пловдив. Като съществен проблем за тази година бе открито бездействието от страна на частни или общински собственици на горски територии при усвояването на засегнатите от природни бедствия площи, в случая

- снеголом и ледолом от 2015 година. Поразената от насекомни вредители дървесина в тези гори се превръща в опасност и за съседните насаждения. В УОГС - Юндола, засегнатата площ е над 5000 дка, като усвояваната паднала маса е над 20 000 куб. метра. Участниците в срещата посетиха обекти от територията на стопанство и на място разискваха конкретни практики, свързани както с актуалните проблеми,

така и със специфичните особености при стопанисването на университетските гори. **Т**

Новини от държавните предприятия

ЮЗДП - Благоевград, избра състезателите за националната надпревара на секачите

В м. Надарица, Рила, на територията на ДГС - Самоков, на 11 юни се проведе традиционното регионално състезание за секачи мотористи. ЮЗДП - Благоевград, задължително провежда регионалната надпревара в навечерието на националното състезание, което прави участниците добре подготвени и запознати с правилата за техническа безопасност. Състезателите бяха приветствани от инж. Димитър Димитров, зам.-директор на ЮЗДП, а инж. Василий Маринковски ги запозна с дисциплините и правилата, по които ще се съревновават. 16-те участници от осемте отбора от по двама души изтеглиха жребий за последователността на явяване в четирите състезателни дисциплини. Комисиите при оценката бяха изключително взискателни. Под ръководството на инж. Антоанета Дивилска - зам.-директор на ЮЗДП, резултатите бяха обобщени и инж. Дамян Дамянов - директор на Предприятието, връчи парични и предметни награди на победителите. В индивидуалното комплексно класиране на първо място е Али Мухтарски, който работи в дърводо-

бивна фирма в района на ДГС - Елешница, с 767 точки и награда бензиномоторен верижен трион, на второ - Марио Власев от ДГС - Добринище, с 756 точки и награда лични предпазни средства (каска, антифон и ръкавици), на трето място - Ахмед Дебърски от ДГС - гр. Гоце Делчев, с 752 точки и награда комбинирана туба. При отборното класиране най-добре се представи ДГС - Елешница, с 1454 точки, на второ място е ДГС - гр. Гоце Делчев, с 1413 точки, на трето ДГС - Места, с 1395 точки. На победителите бяха връчени грамоти и парични награди, а на останалите - подаръци от фирмите „Husqvarna“ и „Stihl“. На закриването бяха определе-

Победителите (от ляво надясно) Марио Власев (второ място), Али Мухтарски (първо място), Ахмед Дебърски (трето място)

ни и двамата участници за националното състезание на 13-14 юни на територията на ДГС - Селище.

Инж. Михаил МИХАЙЛОВ

Над половин век научноизследователска дейност за иглолистните гори

Ангел ФЕРЕЗЛИЕВ е роден на 29.01.1969 г. в с. Дорково, Пазарджишка област.

През 1988 г. завършва Техникум по горско стопанство „Христо Ботев“ - Велинград. ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“, завършва през 1995 година. През 1999 г. започва работа като помощник-лесничей в ДЛ - Велинград, след което същата година постъпва като преподавател в Професионалната гимназия по горско стопанство „Христо Ботев“ - Велинград, където през 2005 г. става помощник-директор, а от 2006 до 2009 г. е хоноруван преподавател.

През 2006 г. гл. ас. д-р инж. Ангел Ферезлиев е назначен за ръководител на Опитната база по иглолистните гори (ОБИГ) - Велинград, на Института за гората при БАН, където от 2010 г. е научен сътрудник II ст., а от 2011 г. - главен асистент. През 2012 г. защитава докторска дисертация „Растежни особености на зелената дугласка (*Pseudotsuga menziesii* (Mirb.) Franco) в Северозападни Родопи“ и придобива образователна и научна степен „доктор по горско стопанство“ по научната специалност „Лесоустройство и таксация“. Продължава да ръководи ОБИГ и понастоящем.

Основните области на научните изследвания на д-р Ферезлиев са таксация (гендрометрия), лесоустройство (горски мениджмънт), лесовъдство, горски култури, управление на горските ресурси.

Има редица участия в национални и международни научни форуми. Ръководител или участник е в 11 научни проекта. Автор на над 20 статии в научни списания и сборници от национални и международни форуми и на над 30 научнопопулярни статии.

Като ръководител на научен колектив има принос в представената и приета за прилагане в горскостопанската практика от МЗХ - ИАГ през 2010 г. научно-приложна тема „Определяне на средните видове числа и съставяне на таблица за видовете числа за дугласката в Западни Родопи“.

Допълнителни квалификации на гл. ас. д-р Ангел Ферезлиев са специалностите „Инженерна журналистика“ във ВЛТИ и „Педагогика“ в Университета по хранителни технологии - Пловдив.

Член е на Съюза на учените в България и Камарата на независимите оценители в България.

Д-р инж. Ангел Ферезлиев в една от постоянните опитни площи на ОБИГ - Велинград, в м. Бялата вода с насаждения от 50-годишни дугласка, бял бор и широколистни, в които са залегани опити за различен тип изследвания от 1979 г., като основна част от тях са за съставяне на растежни таблици за дугласка, липсващи досега в България

- Инж. Ферезлиев, разкажете ни за историята на създаването на Опитната база по иглолистните гори във Велинград.

- През 1954 г. се обособява изследователското звено към БАН, което е предшественик на сегашния Институт за гората. В същата година в м. Беглика, Баташко, е създадена Опитната база по иглолистните гори (ОБИГ). Нейният пръв ръководител е ст.н.с. Неофит Спасов. От 1 февруари 1960 г. Научноизследователският институт за гората и горското стопанство при Министерството на земеделието и горите, Институтът за гората при БАН и два отдела от Научноизследователския институт по горската промишленост (НИИГП) при Министерството на тежката промишленост се обединяват в един институт под наименованието Централен научноизследователски институт за гората (ЦНИИГ). През ноември същата година Опитната база е преместена във Велинград и за ръководител е назначен н.с. Костадин Шиков. Така се поставя началото на първата и единствена научноизследователска, действаща и понастоящем, единица във Велинградския регион.

През 1968 г. на основание на заповед на Министерството на горите и горската промишленост Горското стопанство във Велинград предава построената през 1964 г. ведомствена админи-

стративна сграда на бул. „9 септември“ (днес „Хан Аспарух“) № 44 за стопанисване и ползване от Опитната база. Така вече 57 г. на това място се работи върху изследвания на иглолистните гори на Родопите. През това време последователно са проучвани въпросите на механизация на горския транспорт и на лесокултурните дейности, общо лесовъдство, генетика и селекция на горскодървесните видове, горска таксация и лесоустройство.

- С имената на кои учени е свързана дейността на Опитната база по иглолистните гори?

- Историята на Опитната база е историята на хората, които са работили и работят тук за развитието, утвърждаването и издигането на нивото и престижа на лесовъдската наука в града, региона, страната и чужбина. Ръководител на Базата от 1961 до 1989 г. е ст.н.с. II ст. д-р Костадин Шиков, като общият му трудов стаж тук включва близо 40 години - от 1955 до 1994. Завеждащ от 1989 до 1994 г. е н.с. I ст. Георги Мирчев Пасков, който постъпва в базата през 1965 г. и работи до 2000 година. От 2000 г. тя се ръководи от н.с. I ст. д-р Димитър Табаков, който постъпва в базата през 1965 г. и работи до 2005 година.

Още в ОБИГ работят Илия Радков - 1962-1964 г., впоследствие ст.н.с. I ст. в Института за гората, тогавашните научни сътрудници Димитър Миланов Кушлев (1962-1969 г.), по-късно ст.н.с. II ст. в Института за гората, Александър Хараланов Александров (1963-1967 г.), сега академик в БАН, Иван Василев Михов (1968-1971 г.), професор, преподавател по горска таксация в ЛТУ. ОБИГ - Велинград, през различните години е професионалното поприще на д-р инж. Гено Николов Пеев (2010-2013 г.) и на техник-лесовъдите Никола Никифоров Руменин, Васил Христов Кадурин, Венета Петрова Руменина, Георги Иванов Колчагов. Това са поколения учени и сътрудници, на които днес лесовъдската наука и практика дължи признание за всеотдайния им труд.

- С каква материално-техническа база разполага научното звено?

- Базата има канцелария, библиотека с професионална литература, лаборатория и музейна сбирка. На терена на територията на 4 горски стопанства в региона се поддържат над 20 постоянни опитни площи, заложи в чисти и смесени култури от дугласка, бял и черен бор.

- Бихте ли споделили какви научни разработки предложи Опитната база през последните години, в това число и под Ваше ръководство?

- В ОБИГ през последното десетилетие се работи по няколко национални и международни проекта с бюджетно субсидиране. Научен ръководител съм на „Растежни особености и насоки за стопанисване на дугласката (*Pseudotsuga menziesii* (Mird.) Franco в Западни Родопи“, бюджетна субсидия, Институт за гората, 2007-2010 г.; научно-приложната тема „Определяне на средните видови числа и съставяне на таблица на видовите числа за дугласката в Западни Родопи“, ИАГ, 2009-2010 г.; „Растежни особености на зелената дугласка *Pseudotsuga menziesii* (Mird.) Franco в Северозападния Родопски масив Чепино, Институт за гората, 2010-2012 г.; „Растеж, строеж и продуктивност на дугласката в Северозападните Родопи“, Институт за гората, 2012-2014 г.; „Растеж, строеж и продуктивност на изкуствени иглолистни екосистеми, създадени в Северозападните Родопи“, Институт за гората, 2014-2016 г., както и последната тема, започнала през 2017 г., „Растеж, строеж и производителност на иглолистните култури в Северозападни Родопи“, която ще продължи до 2019 година. Завършени са три международни проекта - „Case Forest-pedagogics towards sustainable development“, финансиран от EU, Lifelong Learning Programme (2008-2010 г.) и „Improving Data and Information on the Potential Supply of WoodResources European: Approach from Multisource National Forest Inventories COST-EU RTD Framework Programme FP-1001 - USEWOOD“ (2010-2014 г.), чийто ръководител за България бе проф. Никола Стоянов от ЛТУ, както и „Land-use and management impacts on carbon sequestration in mountain ecosystems IZEBZO_142972/1“, с ръководител доц. д-р Миглена Жиянски (сега директор на Института за гората), финансиран по Българо-швейцарската програма „Изследвания“ (2013-2016 г.).

С ръководител проф. д.с.н. Христо Цаков от Института за гората през 2014-2016 г. се участва в разработената в Секция „Лесовъдство и управление на горските ресурси“ на ИГ-БАН „Ресурсна оценка на гори и горски земи“. От 2015 г. под ръководството на проф. Цаков се работи по международния проект за сътрудничество между Българската академия на науките и Словашката академия на науките „Структура, здравен статус и възобновителна способност на дендроценози, разстроени от ветрова инвазия в Рило-Родопския масив, Витоша и Високите Татри“, който при-

ключва тази година.

- Какво е било участието на ОБИГ в практическите мероприятия на горското ведомство и други организации?

- Научните работници са участвали в местните научно-технически мероприятия, курсовете по квалификация на служителите и работниците от горските стопанства, специализираните комисиции и експертни съвети, провежданите лесоустройствени съвещания и приемане на лесоустройствените проекти. Изготвяни са много рецензии за процедурите по защита на научната степен на кандидати от Института за гората и ЛТУ.

Много ученици от Горския техникум са изготвяли дипломните си работи и доклади по материали и под методическо ръководство на научните работници, които са участвали и при обучението на ученици от местните училища. Понастоящем съм научен консултант на докторант от Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН и на дипломант в магистърската програма на Лесотехническия университет.

- Как виждате бъдещето на Опитната база?

- В ОБИГ - Велинград, вече над половин век се извършва реална и ползотворна научноизследователска дейност, близка до горскостопанската практиката и необходима за развитието ѝ. За съжаление в последните години връзката между научната институция и горските стопанства е много трудна. Колегията в региона не изяснява желание да постави работата си на научни основи, не проявява интерес към нашата дейност, дори не се стреми да опазва опитните насаждения на своите територии.

Визията за бъдещето на сегашното ръководство на Института за гората е с участие в проектно финансиране да се модернизира творческата среда в Опитната база чрез създаване на различен и иновационен тип научноизследователски център за група и проектна работа в сферата на лесовъдските науки.

В сградата на ОБИГ има възможност за отделяне на помещение, което след съответен ремонт и оборудване да се превърне в първия интерактивен кабинет, обзаведен със съвременно информационно технологично оборудване, базирано на терминални решения с централизирано управление и със съвременни инструменти за измерване в горите, който да обслужва практиката и науката в сферата на лесовъдството. Изграждането му ще даде възможност да се организират обучителни и опреснителни курсове на специалистите в сферата на горското стопанство, за провеждане на тренинг-училища и кратки научни мисии по различни COST и други международни проекти. Създаването на съответната интерактивна инфраструктура ще увеличи възможностите за развитие на потенциала на научната организация, професионални контакти и обмяна на опит в рамките на научни и академични програми и повишаване на качеството на научния продукт в посока на разширяване на неговия контакт със света. Например ще може да се осъществи особено иновативният и прилаган в Западна Европа метод за обучение на лесовъдските кадри „Marteloscope“, при който се създава учебен тип гора. Това е т.нар. hot-spot, или гореща точка, за наблюдаване на различни лесовъдски практики чрез създаване на опитни площи в специфични горски насаждения и обработка на резултатите със специален софтуер. И всичко това свързано с възможностите на Велинград като курортен център, местонахождението на научноизследователската база в идеалния център на града и в близост до горските масиви.

**Разговора проведе
Светлана БЪНЗАРОВА
Снимка Борис ГОСПОДИНОВ**

Сравнителен анализ на растежа на черния бор и хималайския кедър в Мелнишкия район

Проф. д-р Димитър ЗЪКОВ, гл. ас. д-р Добринка ЗЪКОВА-АЛЕКСАНДРОВА -
Лесотехнически университет

Мелнишкият район се отличава с някои специфични особености, свързани главно с геоложката история и климата.

Първата група особености го определя като най-силно засегнатия от денудация (ерозия, свличане и срутване) район в страната. Тези процеси предопределят широкото разпространение на скални ландшафти с вертикални и урвисти повърхности, които придават неповторимия облик.

Особеностите, свързани с климата, нареждат района сред най-сухите и топли в страната. За острия дефицит на влага през вегетационния период освен малкото количество на валежите съществено влияят припечната експозиция и греннираността на склона. Бързото просушаване е последица от неблагоприятното съчетание между плътка почва с високо съдържание на глина и хидрографска система с голяма гъстота и дълбочина, осигуряващо бързото съсредоточаване и оттичане на повърхностния отток. Поради тези причини горската растителност е представена предимно от сухоустойчиви и топлолюбиви видове като келяв габър, космат гъб, благун, грака и червена смрика. Засушаването е отдавна наблюдавано явление в района. То е отразено в наименованията на две от селата - Горна Сушица и Долна Сушица (с. Златолист).

Разработените във връзка с глобалното затопляне климатични модели очертават ясна тенденция към намаляване на валежните количества в сухите райони. Това неминуемо ще доведе до влошаване на екологичната обстановка. Едновременно с това валежите в тях ще бъдат с по-голяма интензивност, което ще увеличи риска от прииждане на пороите и наводненията.

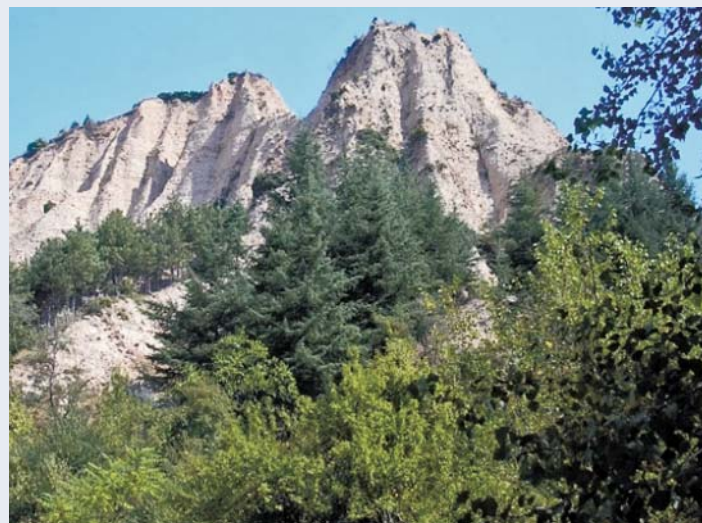
Тези неблагоприятни тенденции показват необходимостта от проучване на възможностите за по-широко участие на топлолюбиви и сухоустойчиви пионерни видове и от други географски райони. В това направление интерес представлява състоянието на опитните горски култури от кедри.

Интродукцията на кедрите в България има над 120-годишна история. Първоначално те са били внасяни в паркова среда. По-мощабните залесявания са след 1960 година. Редуцираната площ на културите от кедри до 2003 г. е 18 000 декара. Площта на културите на възраст над 35 години е около 1200 декара. Те са ценен източник на информация за победението на кедрите в горска среда. В Санданско-Петричкия район са създадени култури от хималайски кедър, който е по-топлолюбив от останалите (Броцилов и кол., 2003, Кедрите в България)

Цел и обект на проучването

Проучването е проведено през 2012 г. с цел да се проследят тенденциите в растежа на черния бор (*Pinus nigra* Arn.) и хималайския кедър (*Cedrus deodara* Loud.) до 40-годишна възраст.

Избрани са две групи с чист видо състав. Те се намират в сипеи, прорязан от две съседни ровини във водосбора на пороя Роженски поток (отдел 320а на ДГС - гр. Сандански). Съставът на културата е черен бор - 4, хималайски кедър - 3, и акация - 3. Смесването е групово. Групите заемат левите склонове на ровините, които са със западна експозиция. Общата експозиция на подотдела е южна. Нагморската височина е 460 м, а наклонът - 85 %. Дълбочината на почвата в средата на групите е 60 сантиметра. Схемата на залесяване е 2x1 метра.

Местоположение на групите

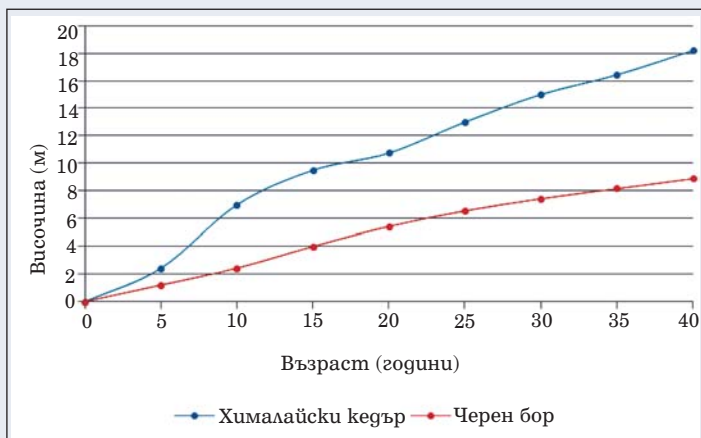
Двете групи растат при идентични условия, което означава, че различията в растежа на двата дървесни вида се дължат изцяло на техните биологични особености.

Анализ на резултатите от проучването

След пълно клупиране на групите са избрани по едно моделно дърво от двата дървесни вида, на които е направен стъблен анализ.

Растеж по височина. Ходът на растежа по височина е представен на фиг. 1.

Диференциацията между двата вида се очертава още в ранна възраст. В края на първия интервал височината на хималайския кедър е 2 пъти по-голяма, в края на втория - 3 пъти, а в края на третия - 2.5 пъти. До

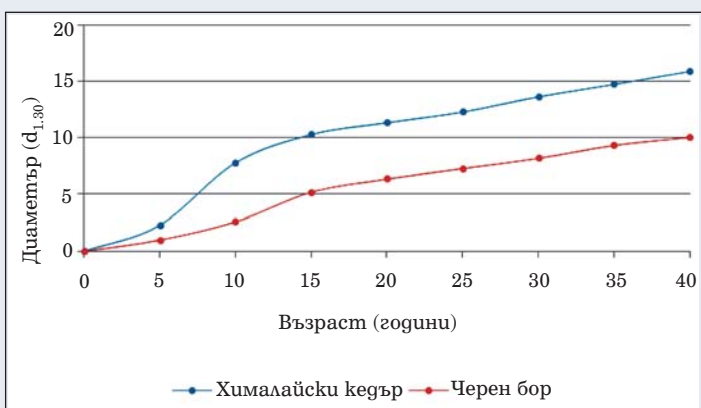
Фиг. 1. Динамика на растежа по височина

15-годишна възраст текущият прираст по височина е 0.50-0.90 м годишно. През следващите интервали той намалява до 0.20-0.25 м годишно.

В хода на текущия прираст по височина при черния бор се очертават два периода. До 25-годишна възраст текущият прираст е 0.25-0.30 м годишно. След тази възраст той рязко намалява до около 0.15 м годишно. В края на изследвания период височината на моделните стъбла на черния бор и хималайския кедър е съответно 8.9 и 18.2 метра. Най-високите дървета са с височини съответно 14.0 и 24.0 метра. Те се намират в най-голямата част на групите, където овлажняването и растежният простор са най-благоприятни.

През последния интервал текущият прираст по височина на хималайския кедър е 2.3 пъти по-голям, а последният летораст е с 4 пъти по-голяма дължина. Това е указание за наличие на тенденция към засилване на диференциацията в растежа по височина. То се подчертава от общия вид на короните - при хималайския кедър те са с удължена конусовидна форма, а при черния бор - с чадървидна.

Растеж по дебелина. Ходът на растежа по дебелина, изразен чрез диаметъра на гръдна височина ($d_{1.3}$), е представен на фиг. 2.

Фиг. 2. Динамика на растежа по дебелина

Към 15-годишна възраст се наблюдава рязка промяна в хода на растежа по дебелина и при двата дървесни вида.

През първия период текущият прираст по дебелина при черния бор е 0.20-0.50 см годишно, а при хималайския кедър - 0.50-1.10 см годишно. През втория период различията между двата вида са по-добре изразени

Стъблени шайби на гръдна височина

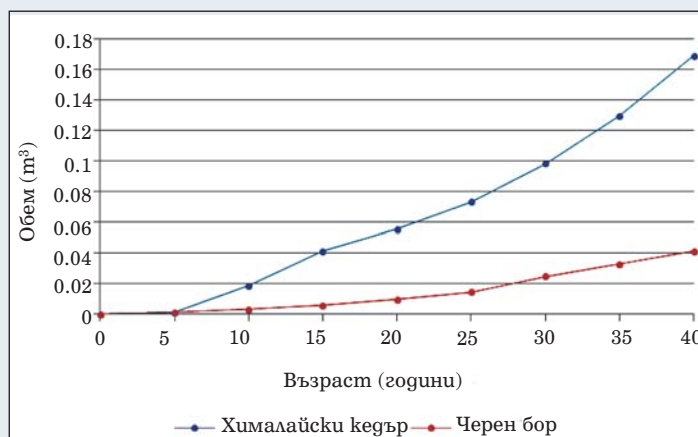
след 25-годишна възраст, когато текущият прираст при черния бор намалява до 0.14 см, а при хималайския кедър - до 0.22 см годишно. Рязкото намаляване на текущия прираст след 15-

годишна възраст е свързано както със засушаването от 1982 до 1994 г., така и със склопяването на групите, което настъпва по-рано при хималайския кедър, който е по-бързорастящ вид. Вероятно към тази възраст кореновите системи достигат по-уплътнените земни пластове.

На 40-годишна възраст моделните стъбла от черен бор и хималайски кедър са с диаметър съответно 10.1 и 15.9 см, а тези с най-голяма дебелина - 24 и 38 сантиметра.

Растеж по обем. Различията между двата вида са отразени на фиг. 3.

Текущият прираст при черния бор нараства бавно до 25-годишна възраст, след което нарастването е по-бързо. При хималайския кедър текущият прираст е многократно по-голям. През последния 5-годишен интервал текущият прираст на хималайския кедър превъзхожда този на черния бор 4.6 пъти. В края на изследвания период обемът на стъблата е съответно 0.04 и 0.17 куб. метра.

Фиг. 3. Динамика в растежа по обем

Резултатите от сравнителното проучване на растежа на двата дървесни вида са насърчителни. Те показват по категоричен начин по-бързия растеж и по-добрата жизнестойкост на хималайския кедър. Към 40-годишна възраст той е с 2 пъти по-голяма височина, с 1.6 пъти по-голям диаметър и с 4.3 пъти по-голям обем. Това дава основание да се препоръча по-широкото му използване за залесяване на сипеи и опоронени терени, както и за разнообразяване на ландшафта в района. С оглед на прогнозите, че аридизацията ще засегне най-силно припечните склонове в хълмистия пояс на Санданско-Петричкия район, е целесъобразно създаването на мрежа от експериментални култури, която да очертае месторастенията, в които кедрите ще се окажат най-подходящите видове за залесявания.

Седемнадесетата годишнина на ПП „Рилски манастир“ - със съмишленици и приятели

19 юни - датата на създаването си преди 17 години, Природният парк „Рилски манастир“ посвети на срещата между дирекциите на трите парка, които се намират на територията на ЮЗДП - Благоевград. Дирекцията на парка, който се отличава с най-високата за страната степен на естественост и представителност на екосистемите, прие гостите си в Посетителския и обучителен център в м. Пчелина до гр. Рила. Празникът бе открит от директора на ПП „Рилски манастир“ инж. Димитър Григоров. Водещ на тържеството и презентатор бе Райна Пашова - най-дългогодишният експерт по връзки с обществеността в системата на парковете.

Основното събитие на празника бе откриването на уникалната изложба от 21 табла, представяща парковете „Рилски манастир“, „Витоша“ и „Беласица“, която ще се превърне в пътуваща. Югозападното държавно предприятие финансира изцяло експозицията, подготвена от експертите на трите парка, и оформена в ДПП „Витоша“.

Събитието бе уважено от главния секретар

на ИАГ Илиан Точев, който поднесе поздравителен адрес от името на Агенцията, и кмета на гр. Рила Георги Кабзималски, който лично поздрави присъстващите и разказа за началните стъпки на Парка. Участие взеха и зам.-директорът на ЮЗДП инж. Димитър Димитров, директорът на РДГ - Благоевград, инж. Иван Гергов, и зам.-директорът на РДГ - Кюстендил, инж. Васил Пуров.

Колективът на ДПП „Рилски манастир“ получи поздравителни адреси от Дирекциите на природните паркове - „Витоша“ и „Беласица“, и НП „Рила“, ЮЗДП, РДГ в Кюстендил и Благоевград. Детската музикална формация „Рилски звънчета“ поздрави участниците в тържеството.

В професионални разговори между експертите на трите парка премина посещение на Светата Рилска обител и преходът по дендрологичния маршрут „Бачкова чешма - гробът на св. Иван Рилски“. Единодушно бе мнението, че обмяната на опит и контактите по съ-

Участници в срещата в Посетителския и обучителен център „Пчелина“ на ПП „Рилски манастир“

вместното решаване на проблемите на парковете дирекции са от значителна важност и трябва да продължат и в бъдеще. ♣

Среща с гората на ДГС - Борима

РДГ - Ловеч, със съдействието на ДГС - Борима, на 29 и 30 май проведе двудневно обучение на учениците от първи до четвърти клас от ОУ „Васил Левски“ в с. Борима, община Троян.

За децата приключението започна с пътуване с училищния автобус през гората в м. Мешелика. На слънчева полянка сред раззеленилите се дървета ги очакваха служителите на Регионалната дирекция и Държавното горско стопанство. Докато се забавляваха, децата научиха интересни факти за горските обитатели, показани им бяха различните видове дъбов жълд и пояснено понятието „екосистема“. Чрез игра бе показан потокът

Учениците със зам.-директора на ДГС - Борима, инж. Мариана Терзиева

на слънчевата енергия в природата. Обучението завърши с посещение в горския разсадник на стопанството, където малчуганите научиха как се обработват семенницата и се създава гора от младите фиданки. Накрая всеки от участниците получи медальон за спомен от посещението си в гората, а общото желание беше да бъдат отново сред природата, когато след ваканцията се завърнат в училище.

Инж. Павли БОГДАНСКИ
директор на РДГ - Ловеч

Сротофракт

На пост

На смяна на Контролния горски пункт „Чолаков чучур“ на ДГС „Алабак“ - Велинград, намерихме горския стражар Мустафа Пантерски. Още трима негови колеги от вътрешното звено за контрол в горите от стопанството поемат своите дежурства и са на пост 24 часа за проверка на законността в превозването на дървесина. Видимото и постоянно присъствие на контролния пункт и служител спомага за по-ефикасното опазване на горските територии и наблюдение на превозваната дървесина на оживен транспортен възел, по който преминават десетки натоварени с материали камиони.

Доц. д-р Янчо НАЙДЕНОВ на 70 години

Роген е на 12.06.1947 г. в с. Камунец, Ловешка област. През 1970 г. се дипломира във ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“, и започва работа в ИППСГС „Агрореспект“ като проектант.

През 1972 г. постъпва в Опитната станция по бързорастящи горскогорвесни видове в Свищов, където работи като научен сътрудник. През 1982 г. защитава докторска дисертация по лесозащита. От 1985 г. е ст.н.с. II ст. (доцент).

През 1991 г. става директор на Лесозащитната станция - София.

Специализира в Белгия, Италия, САЩ, Сърбия, Унгария, Франция, Чехословакия по въпросите на горската фитопатология, генетика и селекция на горвесните видове, методи и технологии за ускорено производство на биомаса от тополи, върби и акация с разнообразно приложение.

Под ръководството на ст.н.с. к.с.с.н. Христо Димитров в ОСБГДВ - Свищов, доц. Янчо Найденов израства като утвърден специалист в областта на фитопатологията на тополите и върбите и е включен в работна група по болести, насекоми вредители и групи повреди към Международната комисия по тополите (МКТ) на ФАО.

Благодарение на международното сътрудничество в ОСБГДВ - Свищов, се сформира силно звено по защита на тополите от болести и насекоми вредители.

Важен за тополовото стопанство на България е проведеният със съдействието на Министерството на горите и горската промишленост и участието на ОСБГДВ през 1983 г. в Свищов Българо-френски симпозиум „Създаване, отглеждане и стопанисване на интензивни горски култури“, на който доц. Найденов е съорганизатор, автор и съавтор на няколко доклада за фитосанитарното състояние на тополовите и върбовите култури, определянето на оптималния турнус на сеч на тополовите култури от икономическа и фитосанитарна гледна точка, устойчивост на тополовите клонове към болести и насекоми вредители.

Ползотворните контакти с учени от страните членки на МКТ позволяват на доц. Найденов и останалите членове на научния колектив на ОСБГДВ - Свищов, да внедрят в нашата практика европейските мето-

ди за установяване на устойчивостта на тополите към болести и насекоми вредители. Това поставя основата на генетико-селекционната работа по бялата акация, в колектив се разработват методите за размножаването и селектирането на нови клонове. Доц. Найденов е съавтор на 15 клона акация и технология за създаване и отглеждане на топови и акациеви фиданки. Успоредно с научноизследователската си дейност е хонорув-

ван доцент по оценката на влиянието върху околната среда (ОВОС) във ВФСИ „Д. А. Ценов“ - Свищов (1985-1990), по екология, социална екология, ОВОС, растителна защита, екосистеми в Славянския университет в България (1995-1999), по екология, социална екология, растителна защита, екологична експертиза във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ - филиал София (2000-2005), по екологична сигурност, борба с бедствията и аварииите във ВСУ „Черноризец Храбър“ - Варна (2002-2006), по горски екосистеми, зелени системи на градовете, алтернативен и международен ловен туризъм и ловни стопанства, замърсяване на почвата и влияние върху екосистемите, екомониторинг, рекултивация и методи за изучаване на почвите в Нов български университет от 2003 г., доцент по екополитики и устойчиво развитие в Колежа по туризъм в Благоевград (2009-2011).

Регистриран експерт по ОВОС. Участва в изготвянето на доклада по ОВОС, в частта „Растителен и животински свят“, на автомагистралите „Струма“ и „Дюлин“ и на част от автомагистрала „Тракия“. Под негово ръководство е защитена докторска дисертация.

Подготвил е 4 рецензии към научни трудове и учебници по лесозащита.

Резултатите от неговите научни търсения са обобщени в повече от 150 научни труда, научнопопулярни статии, учебни помагала и студии. Съавтор е на книгата „Лесозащитата в България“ (2012 г.), както и на монографията „Енергийната криза и възобновяеми източници на енергия“ (2012 г.) и други.

С акад. Георги Близнаков и проф. Орлин Загорев е съавтор на поредицата „Съвременни проблеми на екологията“ (1996-2000).

Дългогодишен член е на редколегията на международното научно списание „Balkan ecology“ и на „Научни трудове“ на Института за гората в Белград, Сърбия.

Проф. д.с.н. Кирил БОГДАНОВ

Нови книги

Инж. Иван Гунчев. 137 години държавна горска администрация в регион Велико Търново. Велико Търново, 2017 г., 64 стр.

Лесовъдът с огромна любов към гората, дългогодишен ръководител в системата на горите във Великотърновския регион инж. Иван Гунчев предлага на читате-

лите си фотоалбум с фактология за създаването и развитието на държавната горска служба в региона. Изданието, осъществено с финансовата подкрепа на Северноцентралното държавно предприятие - Габрово, е посветено на 137-ата годишнина от създаването на държавната служба в горите (1880 г.) във Велико Търново. С богат илюстриративен материал са представени двете териториални поделения на СЦДП - Габрово, и невероятното хоби на лесовъда - фигурите от природни материали, които намира в гората.

Проф. Атанас РАДЕНСКИ

Ако съсипем гората, ще останем без дом

Проф. Атанас Атанасов Раденски е син на българския лесовъд инж. Атанас Раденски и един от първите най-изявени професори по информатика и нови технологии. Роден е на 23.12.1950 г. в Пловдив, а детските му години преминават в горските стопанства от Централните Родопи. Завършва Националната математическа гимназия в София. Постъпва без конкурс в Математическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, който завършва със специално разрешение от декана акад. Благовест Сендов за четири години. След дипломирането си работи в Математическия институт на БАН, където след 3 години получава научната степен „кандидат на математическите науки“, а през 1980 г. е избран за „старши научен сътрудник II степен“ (доцент). През 1988 г. защитава дисертация за научната степен „доктор на науките“. През 1990 г. е избран и за първия професор по информатика в Софийския университет. По-късно е редовен преподавател по информатика в Института по информатика. Автор или съавтор на множество публикации. Постигнатите от него успехи се дължат на изключителните му умствени способности и на извънредното му трудолюбие, които му позволяват да се утвърди като изтъкнат учен и преподавател, известен по света. Изнасял е научни доклади на международни конференции и конгреси в Австралия, Германия, Русия, САЩ и други страни.

Като изявен учен по информатика през 1990 г. е поканен за гост професор в Университета на Уъстър, щата Масачузетс, САЩ. По-късно работи в още 3 американски университета, като от 2001 г. е професор по компютърни науки в Университета „Чапман“ в Ориндж, Южна Калифорния.

Често идва в България и нашата среща стана в ДЛС „Витошко-Студена“, за да му предам книгата „Дейци и учени от горското стопанство на България“, в която е включен очеркът за баща му.

- Проф. Раденски, добре дошли в България! Вие сте първият български информатик, получил научната степен „доктор на математическите науки“ и избран за професор по информатика в Софийския университет. Това показва ли, че нашите студенти могат да получат добра подготовка и в българските учебни заведения?

- В миналото българските университети предлагаха възможности за изява в западни университети. Но студентите могат да получат отлична подготовка и в България, където има много ерудирани професори и научни работници, които жадуват да работят с качествени студенти. Ако сте амбициозен студент, просто намерете един-двама, поговорете с тях, работете по техни проекти и така ще получите индивидуално внимание, ценен опит и качествено образование, което дава резултати не само в България, а навсякъде по света.

- Вашият баща - инж. Атанас Раденски, е изтъкнат радетел на българската гора и един от първите инспектори по опазване на горите и околната среда у нас. Предаде ли той любовта си към гората и природата на вас, неговите деца?

- Той предаде тази обич на всички нас. Брат ми обича природата, аз я обожавам, както и двете ми дъщери. Всеки по-дълъг престой в град ме уморява и скоро започвам да търся начин да избягам навън, поне за мал-

ко. По-голямата ми дъщеря Бояна, която е професор по компютърни науки в Орегонския университет, тренира крос и ходи на пътешествия с раница и палатка в прекрасните гори на щата. По-малката ми дъщеря Яна живее във Вашингтон. Тя завърши биология и защити магистърска теза върху морфологията и взаимоотношенията между *Picea engelmannii* и *Pinus sylvestris*. Заклема планинарка и доброволка в Планинската спасителна служба.

- За богатата професионална подготовка, високата обща култура, ерудицията и пословичната любов към българската гора на Вашия баща научих от книгата му „Българска гора“ (Кратка история на горите в България). Споделя ли е с Вас на какво се дължи изключителното му отношение към гората и природата?

- Най-лесно е да кажа, че баща ми обичаше силно гората, защото е роден и израснал сред величието ѝ. Много хора са родени в планините, но галеч не всички тачат и обичат горите в такава степен, че да им посветят живота си. Всъщност любовта е необяснима, и ако ми позволите да перифразирам поета Недялко Йорданов, такава е и любовта на баща ми. Мисля, че си е роден с нея.

- Колегите на инж. Раденски го помнят като изключително възискателен към себе си и към работата си, строг, но справедлив. Кои са най-

ценните неща и житейски съвети, които научихте от него ?

- Мисля, че по-скоро съм наследил повечето от качества, с които той е известен. Очаквам много както от себе си, така и от другите, и правя всичко възможно да съм справедлив. Това обикновено не е лесно, но се старая.

- За нашите читатели би било интересно да знаят как държавата и обществеността в САЩ се отнасят към горите и тяхното опазване?

- Горската служба на САЩ е Агенция в структурата на Министерството на селското стопанство. Тя администрира 780 000 км² територии, включващи 150 национални гори и 20 пасищни района, които са около една четвърт от федералните земи. Усилията на управлението на националните гори в САЩ са фокусирани върху дърводобив, паша на добитък, защита на вододайните зони, развъждане и опазване на дивеча и туризъм. В системата работят 34 250 служители, сред които 10 050 пожарникари и 500 - научни работници. Горската служба определя приоритетите за работа в горите, съгласувани с общественото мнение. Разбира се, политиката ѝ зависи и от това коя партия е на власт, като демократите са за запазване и развитие на горите, а републиканците - за разширяване на комерсиалното им използване и гори за приватизация. Обществеността в САЩ е повече за запазване и възобновяване на националните гори и по-малко за тяхното комерсиално използване.

- От биографичните Ви бележки научихме, че от Хемингуей сте възприели правилото първо да пишеш, а после да четеш внимателно и да изтриваш всяка дума, която не е наистина необходима. Смятате ли, че това е важно не само за творците на перото, но и за учените и политиците?

- Отстраняването на излишните думи е процес, кой-

то ти помага да проясниш мисълта си, да разбереш по-добре какво искаш да кажеш и в крайна сметка да го кажеш по-добре. Краткостта и яснотата са важни за учените, защото ги правят по-разбираеми, но те са важни и за политиците, за да не объркват и смущават обществото. Тази максима е важна за всеки оратор, за всеки пишещ, тъй като може да му помогне да бъде ясно разбран от хората.

- Учили сте се също и от думите на Съмърсет Моъм, който казва: „Има три основни правила за писане на романи, но за съжаление никой не знае кои са те.“ Не важат ли тези думи и за останалите професионални сфери?

- Мисля, че максимата на Моъм надхвърля литературата. Бих казал, че има три правила как да станеш изключителен (да, изключителен) писател, политик, мениджър и т.н., но за съжаление никой не знае кои са те. Разбира се, има общоприети правила как да се пише, как да се прави политика, да се ръководи и ако човек само ги изучи добре, може да стане приличен експерт. Ако искате да сте изключителни професионалисти обаче, трябва да откриете своите правила - тези, които никой друг още не знае.

- От Вашите интервюта силно впечатление ми направиха думите Ви: „В онези трудни за мен времена бях заобиколен от прекрасни колеги, честни и справедливи хора - както безпартийни, така и партийни членове, без чиято подкрепа и помощ не бих успял в професията си. Такива хора ме подкрепиха при защитата на докторат и в избора ми за професор по информатика в Софийския университет“. Оптимист ли сте, че у нас още има прекрасни, честни, подкрепящи и помагащи на младите да станат добри граждани и специалисти?

- Вярвам, че такива хора винаги е имало и има в България. Може би техният глас се чува по-малко точно сега, но те са тук - много от тях познавам лично.

- Известно е, че сте работили в Българската академия на науките. Усещате ли, че сега има промяна в БАН и трябва ли държавата да отдели повече средства за нея?

- Днес науката е важна за всяка страна, която иска да върви напред. Това може да стане само с професионално значими специалисти, а останалите трябва да се образуват и преквалифицират. Всяка страна може да просперира с високотехнологична икономика, основана на знанието. За България научна организация като БАН би трябвало да е стълб в развитието на икономиката и да е в тясна интеграция с висшите учебни заведения, с отделните министерства и ведомства. Подобна интеграция беше ползотворна в миналото.

В САЩ Националните изследователски лаборатории (аналог на БАН) са изключително добре финансирани, но само част от бюджета им е гарантирана, а останалата идва на състезателни начала от високотехнологична

рентни източници, например от Министерството на енергетиката, военните учреждения и Националната фондация за научни изследвания. Разбира се, правителството заделя бюджетни средства за развитието на науката в същите институции, а резултатите от изследвания се прилагат в звената, които осигуряват средства за тях. Накратко казано, БАН и научните институти трябва да бъдат финансирани много добре, а работещите в тях да са правилно организирани и ефективни.

- С какво Ви привлякоха САЩ и лесно ли „пробихте“ там?

- Америка е страната на компютрите. Там са се раждали и продължават да се раждат много от авангардните технологии и научни новости. Преди години българските власти не ми позволяваха да пътувам професионално (и лично) на запад, а това спъваше развитието ми като професионалист. В онези години се оформи желанието ми да живея и да работя в страна, в която пресичането на границата не е проблем. „Пробиването“ в Щатите за мен не беше особено трудно - от самото начало работих като професор в университет, но дълго време търсех място, което да удовлетвори напълно изискванията ми. Все пак бях на 40 години, когато започнах там. От друга страна обаче, беше забавно и интересно, все едно, че заживях втори живот.

- Могат ли да се приемат като кредо Вашите думи за баланса в живота, че него „всеки сам трябва и може да постигне, за да е свободен, независим от строя, в който живее“?

- Опитът ми показва, че човек често няма свободата и възможността да контролира външните обстоятелства, но винаги е свободен да избере личното си отношение към онези обстоятелства, които не може да управлява. Благодарение на Виктор Франкъл разбрах, че никой не може да ти отнеме тази свобода. Често сме робини на нашите очаквания, а Айнщайн казва: „Щастлив съм, защото не очаквам нищо от никого“. Мисля, че геният е искал да каже, че не очаква нищо и от самия себе си.

Правилно е да фокусираме усилията си върху проблеми, чието решаване зависи от нас. Спомнете си шопското правило „Оти да се косим, като че ми мине“. Полезно е и друга поговорка „Да се ядосваш на някого, е все едно ти да пиеш отрова и да чакаш той да умре“. Струва ли си да страдаме за дреболии? Нека бъдем позитивни, да разбираме другите, да им прощаваме - това зависи от нас. Полезно е да се освободим от безпредметно пиене на усилия върху нерешими проблеми или за дреболии. Изборът ни може или да ни освободи, или да ни пороби.

- „Сега и в България, както и в Щатите, властва консуматорският дух и пазарната икономика измества респекта към културата. И в Америка е така, но там богатите хора и корпорациите дават пари за духовност“ - пишете Ви в книгата си „Рандеву с президента“. Вярвате ли, че в нашата страна ще се появят личности, както по време на Възраждането, които ще даряват пари за духовност и образование?

- Не бива да очакваме, че дарителите ще дойдат сами при нас, а трябва да ги откриваме, да ги ухажваме и да ги убеждаваме, че парите, които ще дадат, ще бъдат използвани за достойни цели. В щатските университети има големи и мощни административни звена, които се грижат точно за това. Университетските администратори са изключително активни в търсенето на дарения. Умението да работят с доноси и да намират пари са основен критерий при подбор на висшите институтски ръководители. В България проблемът идва от това, че по различни причини не сме отворени към идеите на другите. По-полезно ще е да сме по-внимателни, по-търпеливи и да се стремим да разбираме другите по-добре.

- Научихме, че обичате да скитате из пустинята, равнините или планините, като това усилява Вашето желание за творчество и създаване. Обичате ли нашите планини?

- Обичам всички наши планини. Те са различни, както са различни и приятелите ми тук. Всяка планина ми предлага нещо уникално, нещо, което си струва да преживееш.

- Какво бихте посъветвали младите българи, стремящи се към реализация в САЩ?

- Емиграцията не е за всеки. Както всичко в живота, от нея получаваш едно, а губиш друго. Какво получаваш и какво губиш, като емигрираш, е строго индивидуално. Човек трябва да прецени сам. Реализацията в чужбина може да има смисъл само за хора, за които балансът от това, което биха получили с емигрирането, и това, което биха загубили, е положителен. Който реши да се реализира в чужбина, трябва да е готов да работи много, сериозно и всеотдайно и да е по-конкурентен от местните хора.

- По всичко личи, че ставащото у нас не Ви е безразлично. Имате ли поглед върху събитията у нас и настроен ли сте оптимистично за бъдещето на нашия народ и България?

- При всяко идване в България виждам подобрения, които са плавни и може би затова не се забелязват и даже се отричат. България е живяла и оцеляла, при това при доста ужасни обстоятелства, повече от 13 века. За запазването на българската нация в миналото най-важни са християнската вяра, българският език, българската гора. Вярата е нашата духовност, езикът оформя националната ни принадлежност, а гората е среда, която е важна за физическото ни оцеляване. Да се надяваме, че вярата ни не е застрашена. Българският език е сериозно заплашен от прекомерни и ненужни изкривявания под влияние на английския. Ако загубим уникалността на езика си, ще загубим чувството си за национална принадлежност. Но ако съсипе гората си, ще останем без дом.

На читателите на сп. „Гора“ желая успехи в професията, в опазването и развитието на горите. На всички сънародници пожелавам да са гъвкави и ентузиазирани, когато се сблъскат с нови възможности за развитие, дори и такива, които изглеждат необичайни.

Разговора води
доц. д-р Янчо НАЙДЕНОВ

Специализиран строителен комбинат „Горстрой“ - кратка история на дейността

Генерална дирекция

Отчитайки факта, че броят на т.нар. затворени горски басейни в страната е голям - над 600, с площ 200 000 ха и общ запас над 22 млн. м³, от които 8.7 млн. м³ са зрели и презрели насаждения, както и нуждаещите се от провеждане на отгледни сечи над 135 000 ха млади култури с общ запас над 10 млн. м³, Министерството на горите и горската промишленост (МГПП) през 1980 г. внася в Министерския съвет предложение за създаване на специализирано звено за строеж на горски пътища. С издаване на Разпореждане № 61 на Бюрото на МС от 28.10.1980 г., в което се казва: „Образува, считано от 01.01.1981 г., към МГПП специализиран строителен комбинат „Горстрой“ като отделна юридическа личност на стопанска сметка със седалище в гр. Елин Пелин и с предмет на дейност: строителство на горски пътища, стопански и други сгради за нуждите на лесокултурната дейност, дърводобива и горската промишленост“, това важно за горския отрасъл звено започва своята работа.

Ако хвърлим поглед в историята, ще открием, че горските строителни предприятия са съществували като районните секции за горски пътища в периода 1942-1950 г. и като „Горстрой“ са действали до 1955 година. Тези секции изграждат камионни пътища в горите, горски домове, работнически жилища, обори за работния добитък, административни сгради. От 1955 г. бившите „Трудови войски“, впоследствие „Строителни войски“ (наследник на „Трудова повинност“, създадена по времето на Александър Стамболийски), поемат изграждането на камионните пътища в горите. В края на 60-те и през 70-те години на миналия век на „Строителни войски“ се възлагат все повече задачи в областта на жилищното строителство, изграждането на административни и промишлени обекти, поради което ангажираността им в строителството в горите намалява и това е още един обективен фактор, който налага създаването на тази специализирана строителна структура в системата на горското стопанство в България.

Седалището на генералната дирекция на ССК „Горстрой“ е в гр. Елин Пелин, а поделенията, които пряко извършват строителната дейност, са в Берковица, Благоевград, Бургас, Ловеч, Пазарджик и Шумен, като малко по-късно е създадено и строително-монтажно поделение (СМП) в София - Гара Искър. Персоналът в генералната дирекция е с численост 26 души, администрациите в поделенията - 10-15 души, като средно през годините общата численост на персонала (администрация и работници) се е движела между 660-700 души.

За генерален директор през 1981 г. е назначен инж. Никола Михайлов, който ръководи „Горстрой“ до 1997 г., лесоинженер, дотогава директор по дърводобива в МГПП, а за заместник генерален директор по икономическите въпроси - Любен Ширков, специалист в икономическата дирекция на министерството. Малко по-късно за зам. генерален директор по производствените въпроси е назначен инж. Ангел Петров, специалист по пътно строителство. След пенсионирането на Любен Ширков на същата длъжност последователно работят Цветана Янакиева и Георги Лясков.

В генералната дирекция функционира няколко отдела, които през годините претърпяват редица реструктурирания, но в общи линии запазват характера на дейността си, като в тях в периода 1981-1997 г. са работили редица специалисти.

Първият главен счетоводител е Никола Тумбев, а след пенсионирането му е назначена Костадинка Георгиева. Като счетоводители са работили Тинка Тумбева, Стефка Николова, Иванка Бучкова и като касиер - Йорданка Малчева.

В отдел „Труд и работна заплата (ТРЗ) и планиране“ работят Георги Лясков, Славка Станоева, инж. Орлин Иванов, Михаела Петрова. След назначаването на Георги Лясков за зам. генерален директор отделът се разделя на два отдела - за „ТРЗ“ отговаря инж. Орлин Иванов (1981-1991 г.), инженер по горско стопанство, Михаела Петрова (1982-1997 г.), която впоследствие става завеждащ „Личен състав“. Плановик е Славка Станоева.

В отдел „Материално-техническо снабдяване“ (МТС) работят инж. Петър Вълчев, машинен инженер, инж. Вихър Иргев (1982-1997 г.), инженер по горско стопанство, инж. Цветана Дочева, инженер по пътно строителство, домакин - Милена Жекова.

В отдела „Механизация“ за кратко работят инж. Йордан Йорданов и инж. Йордан Карлов, а след това - инж. Георги Обецанов, инженер по горско стопанство, и Кръстьо Кръстев.

Юрисконсулти последователно са Петър Панайотов и Николай Александров.

Завеждащ „Охрана на труда“ е инж. Тодор Паракозов, инженер по горско стопанство.

„Личен състав“ - Славчо Витяхов, секретар-деловодител - Красимира Атанасова, шофьор - Тодор Димитров.

Към зам. генералния директор по производствените въпроси има общ Производствено-технически отдел, в който са работили инж. Емилия Христова (1981-1983 г.), инж. Радосвет Загорски (1981-1990 г.) и за кратко време - инж. Нерезов. В края на 1981 г. отделът се разделя на два - „Производствен“, в който започват работа специалистите по пътно строителство инж. Емил Николов и инж. Румяна Димитрова, и „Технически“ - инж. Вълчо Русинов (1982-1992 г.), лесоинженер, инж. Емилия Христова, геодезист, и инж. Радосвет Загорски, инженер по горско стопанство, който впоследствие е началник на отдел „Капитално строителство, технически прогрес и метрологично осигуряване“.

След напускането на инж. Емил Николов и инж. Румяна Димитрова производственият отдел се трансформира в отдел по оперативно ръководство на строителството, в който са назначени инж. Божидар Генов и инж. Воин Вретенарски, и двамата пътни инженери.

За кратко време в генералната дирекция са работили Юлия Станоева, инж. Лиана Теохарова, инж. Олга Андреева.

По-голяма част от служителите - почти 70 %, в генералната дирекция са от София, а останалите са от гр. Елин Пелин и околните населени места.

Към генералната дирекция е сформиран Експертен технико-икономически съвет (ЕТИС) с председател инж. Ангел Петров и секретар инж. Радосвет Загорски и членове - ръководителите на отделите в дирекцията, като при необходимост са поканвани и външни консултанти. В ЕТИС се разглеждат постъпилите заявления за рационализации и икономически ефективни предложения от всички поделения в страната. В процеса на извършване на строително-монтажните работи има възможност да се установят някои по-добри варианти, с което се променят частично трасетата на пътищата, което дава възможност да се реализират икономии както на трудов, така и на материален ресурс.

Транспортиране на дървен материал за Ракитово по асфалтирания горски път „Дорково - Портите“, строен от СП „Горстрой“ - Пазарджик

Издаден е сборник с нормативни документи в помощ на Производствено-технически отдел и техническите ръководители. През 1986 г. съвместно със специалисти от Комитета по цените е направен анализ на действащите цени на строително-монтажните работи и е извършена актуализацията им, на базата на което е определена себестойността на 1 км горски път, прилагана при строителството в следващите години.

За нуждите на генералната дирекция са предоставени лек автомобил „Лада“, лекотоварни „НИСА“ и „УАЗ“, малък високопроходим автобус „Чавдар“. След това са доставени още 2 леки автомобили - „Москвич“ и „Алеко“, както и високопроходима „Нива“.

Администрацията на „Горстрой“ е настанена на втория етаж в сградата на Горското стопанство в гр. Елин Пелин, след което ѝ е предоставена постройката, предвиждана за мотел, на входа на града. За кратко време е ползвана общинска сграда в центъра на гр. Елин Пелин и от 1991 г. до закриването на генералната дирекция през 1997 г. са ползвани помещения в сградата на поделението на „Горстрой“ в Гара Искър, когато се приватизират и поделенията по места.

Служителите в администрациите на поделенията са настанени в сгради и помещения, които дотогава са ползвани от горскостопанските комбинати (ГСК) или горските стопанства, като с времето се изграждат самостоятелни административни постройки, складове и ремонтни работилници.

Стопански предприятия

За съжаление информацията за хората, работили в поделенията на ССК „Горстрой“, не е много пълна поради факта, че архивите на предприятията бяха предадени за съхраняване по места и след приватизирането на помещенията са запазени частично или въобще не са запазени. Голяма част от хората, които биха могли да дадат сведения за работилите в поделенията на „Горстрой“ в страната, не са между живите.

СП „Горстрой“ - Берковица

Първият директор е инж. Цветко Янев, инженер по горско стопанство, след това за кратко време директори са инж. Найчо Василевски, инженер по горско стопанство, и Милка Тончева, а от 1988 г. до приватизацията на предприятието - Трифон Влашки.

СП „Горстрой“ - Благоевград

Директор е инж. Страхил Начев, инженер по горско стопанство, зам.-директор (от 1984 г.) е инж. Бойко Лазаров, строителен ин-

женер, който след пенсионирането на инж. Начев през 1993 г. става директор до 2000 г., когато предприятието се приватизира. Главен счетоводител е Велко Гюлев, отдел „Планов и ТРЗ“ - Христо Боздев, „МТС“ - Асен Джалев, „ПТО“ - Атанас Сливков, Георги Пъхков. Технически ръководители - Костадин Тренчев, Иван Станойски, Венцислав Медарски, Красимир Моллов, Светослав Чифутски, Красимир Лазаров.

СП „Горстрой“ - Бургас

Първият директор (само една година) е инж. Стамо Янев, строителен инженер, след което директор става Пеньо Тодоракиев - началник на отдел „Механизация“, който ръководи предприятието от 1983 до 2000 година. От 1982 до 1995 г. главен счетоводител е Тодорка Дикова (1982-1995 г.), след това - Катерина Пеева, Недка Калева, Йорданка Тодорова, счетоводител е Кристина Тодоракиева (1983-1997), касиер - Диана Вълева. Отдел „ТРЗ и планов“ - Мара Неделчева, Иларина Зафорова, Янка Топалова (хронометражист). „МТС“ - Петко Тодоров, Георги Тодоров, Катя Николова (домакин). „Механизация“ - Тодор Павлов. „ПТО“ - Христо Георгиев, Мария Иванова, Митка Димитрова и техници - Нейка Благоева, Соня Серафимова. „Личен състав“ - Диана Бояджиева, Диана Сахакян.

Технически ръководители са инж. Атанас Къркеланов, Стоян Тончев и Васил Берковски.

Шофьори към администрацията - Михаил Габровийски, Илин Димчев.

СП „Горстрой“ - Ловеч

Директор е инж. Вълко Бурдиняшки, инженер по горско стопанство. След това - Коно Конов. Главен счетоводител е Спас Павков. „ТРЗ и планов“ - Цена Василева, „Механизация“ - Тодор Тодоров, „МТС“ - Георги Маринов, технически ръководител - Юлиан Димитров.

През 1988 г. към поделението е сформирано звено във Велико Търново с ръководител инж. Захари Захариев, който ръководи строителството на обектите в Ловното стопанство „Росица“ - м. Лъгът, и Горското стопанство - гр. Елена.

СП „Горстрой“ - Пазарджик

Директор е инж. Иван Рангелов, инженер по горско стопанство - 1981-1994 г. и 1995-1998 година. По една година директори са инж. Иван Караянев - 1994-1995 г., и инж. Васко Комсалов - 1998-1999 г. Зам.-директори са инж. Стоян Николов, инж. Атанас Симеонов, инженер по горско стопанство, и инж. Васил Енчев. Първият главен счетоводител е Тодор Тодоров, след това - Иванка Хайвазова и Латинка Дечева, счетоводители са Живка Христоскова, Мариана Калоферова, Лидия Ганчева, Спаска Транджиева, касиер - Златка Балабанова, домакин и тарифьор - Петра Кръстева, тарифьор - Стойка Гъркова. „ПТО“ - Кирил Христов, инж. Васил Енчев, който в периода 1991-1993 г. е зам.-директор, и инж. Людмила Лукарева. „ТРЗ и планов“ - Жельо Тонев, Стефка Стоянова, Георги Янкулов, Йорданка Должева, която е и „Личен състав“, Лазарина Мурджева („Личен състав“ и касиер), Запринка Бесалева (касиер). „Механизация и автотранспорт“ - инж. Станоя Сеферинкин, Стойчо Стоев (диспечер), Веселин Василев и Иван Войнов - механици. „МТС“ - Костадин Пейчев, Костадин Владов, Кирил Димитров, Васил Стефанов, Георги Павлов (снабдител). Деловодител и „Личен състав“ - Иванка Плачкова. Технически ръководители са Иван Караянев, Атанас Янков и Асен Захариев.

Оператори на изчислителна техника - Виолета Петкова и Гергана Кочева. Шофьор към администрацията - Борислав Георгиев.

СП „Горстрой“ - Шумен

Директор е инж. Севдалин Дянков, инженер по горско стопанство, зам.-директор - инж. Атанасов, главен счетоводител - Николинка Велева.

СМП „Горстрой“ - Гара Искър

Директор е инж. Цони Цонев, а след него - Богомил Ставрев, който дотогава е началник „Механизация“. Главен счетоводител е Йорданка Николова, счетоводител - Евдокия Цонева, касиер - Йорданка Димитрова. „ПТО“ - инж. Мария Петрова, инж. Йорданка Пухалкова, инж. Христо Христов. „ТРЗ“ - Радка Николова. „Материално-техническо снабдяване“ - Румен Маринов, София Рашкова, Стефка Стефанова (домакин). „Механизация“ - Веселин Стоянов. Плановикът е Зоя Василева, а „Личен състав“ и секретар - Жанета Сърдъмова.

Техника

Първоначално техническите средства, с които започват своята дейност поделенията по места, са твърде скромни - по 1 булдозер С 100/Т 130, трактор ДТ 75, по една фадрома или багер за изкопни и товаро-разтоварни дейности, 1-2 самосвала и бордови коли ЗИЛ 130, 1-2 лекотоварни коли „УАЗ“ и „НИСА“ - за транспорт на работници и снабдяване с материали, агрегат за извършване на взривни работи, по един фургон на обект за техническия ръководител и работниците. В процеса на работата се вижда, че тази техника е не само недостатъчна, но тежките терени изискват по-мощни машини. Държавният комитет за планиране разрешава да бъдат доставени 6 индийски булдозера (лицензионно производство на „Коматцу“), както и да се допълнят механизацията и автомобилният парк с нови фадроми и багери, валежи, самосвали, бордови коли, високопроходими автобуси „Чавдар“ и оборудвани за транспорт на работници „УАЗ“-ки, подвижни ремонтни работилници, няколко автомобила „Нива“, фургони, агрегати, сонди и друга необходима техника. За довършване на пътното легло и пътната настилка се сключват договори с подизпълнители, главно с поделенията на Стопанско обединение „Пътни строежи“, които предоставят грейдери, специализирани валежи и асфалтополагащи машини, асфалтова смес от техните бази.

Изграждане на горски пътища

Изгражданите горски пътища са трайни инженерни съоръжения с габарити 3.0/4.0 или 3.5/5.0 м, които включват: пътното тяло, подпорни стени, берми, изкопни и насипни откоси; отводнителна система с отводнителни и предпазни окопи, дренажи, водостоци и мостове; принадлежности - предпазна ограда или предпазни камъни; сигнализация с пътни знаци.

Годишно по линия на капиталното строителство държавата отпуска по 10-12 млн. лв. за строителството на горските пътища. Това дава възможност средно на година да се строят по около 20-25 км пътища с асфалтова настилка.

Проектите на обектите, които ще бъдат включени в т.нар. поименни списъци за строителство, всяка година се приемат и одобряват от разширен състав на постоянния Експертен съвет към МГПП, като представители в него са специалисти от различни дирекции в министерството, на Пътния отдел в ИППГСС „Агролес-проект“ и ССК „Горстрой“, след което се съгласуват от Колегиума на министерството. След одобряване в Министерския съвет поименните списъци се предоставят на централното управление на БНБ, която чрез своите клонове по места контролира изразходването на заложените капиталови разходи през целия срок на строителство на пътищата.

В края на всяка година се пускат в експлоатация предвидените за строителство и построени през съответната година участъци от пътищата. В комисиите по приемане на новоизградените уча-

Стабилизиран горски път „Илиевци“, строен в края на 80-те години на територията на ГС - гр. Елена, от звено - Велико Търново, на СП „Горстрой“ - Ловеч

стъци са включени представители на строителя, проектанта, инвеститорския надзор, МГПП, РИОС, КАТ, противопожарна охрана, ГСК, ГС и други заинтересовани институции.

Спецификата на обектите в процеса на строителството е свързана с преодоляване на редица проблеми. Всяко поделение обслужва териториите на няколко окръга (сега области), което изисква да се поддържат взаимоотношения с представители на различните ведомства - БНБ, окръжни народни съвети и други. Организационното и кадровото обезпечаване е много затруднено поради отдалечеността на обектите както от поделенията, така и от населените места. Има проблеми в осигуряването и доставката на суровини, материали, горива и енергия.

Средният километраж на обектите е 8, а средната продължителност на строителството - 2-5 години, като голяма част от пътищата са на над 1000 м н.в., което скъсява периода за извършване на строително-монтажните работи, защото е възможно да се работи само от май до октомври. Работи се предимно „челно“, т.е. няма възможност за обходни помощни трасета, а теренът се взривява и разчиства само от една посока, и на стръмни терени и дълбоки дерета. Някои от обектите са в гранични зони, в т.ч. и зад „кльона“, което също създава затруднения за придвижване на хора и техника поради разрешителния режим на достъп в тези райони.

В периода 1981-1990 г. са изградени пътища: Петрич - Конгура - Лопово; Кресна - Пенков чарк; Владово дере; Първомай - Махмутица; Ковачевица - Сухия чарк; Илийна река; Добро поле - Тапанете; Кадийца - р. Вранещица; с. Лютаджик - Глухарска река; Чипровци - Стара река; Стара река - Славовица - Късия рът; Говежда река; Дорково - Портите; Девин - Лисичево - Вълча поляна; Сютка; Корфийско дере; Гурково - отдел 175; Котел - Лумидялска; Манолит - Гериша; Кости - Силкосия - Зибков дол; Иракли - Ташада; Горска барака - Урсузите; Чудните скали; Янково; Кюлевча - Овчарово; Батерията - Бабя стена - Липата; Велчево - Врабците; Зли дол; Павети дол; р. Росица; Раков дол; Батън; Краварско дере; Рилски манастир; Бобъовица и още редица обекти. През този период са построени още 3 хладилни бази за дивечово месо, 6 ремонтни работилници и административни сгради, разширението на Учебния център на горите в Боровец, 18-етажен жилищен блок в квартал „Лагера“ в София, предназначен за работници и служители, работили в Коми АССР и други от системата на горите, както и редица по-малки обекти.

Инж. Радосвет ЗАГОРСКИ

Трите източника на доходност: бързина, надеждност, икономичност

Тези качества притежава лентовият банциг **Wood-Mizer LT 70**

Компанията Wood-Mizer, която отбеляза през 2016 г. 25-годишнината от създаването на своя управленска и производствена база в Европа, съобщава за нова тенденция в изискванията на клиентите.

„Наблюдаваме, че от 2014 г. насам нараства интересът към по-производителни банцизи - казва инж. Калин Симеонов - управител на „Екотехпродукт“ ООД и представител на Wood-Mizer в България. Много от собствениците на оборудването за обработка на дървесина на Wood-Mizer в България сменят по-малките банцизи модел LT 15 с по-големите LT 20 или LT 40 с по-мощните LT 70. Това е добър знак - дървопреработващите фирми гледат с оптимизъм в бъдещето“.

Wood-Mizer разделя оборудването, което произвежда, на два типа според неговата производителност - оранжева и зелена серия. Зелената серия е за промишлено оборудване с висока производителност. То включва автоматизирани линии за обработка на трупи, които са компютърноуправляеми и се конфигурират с различни транспортёри за подаване и поемане на материалите. А оранжевата серия - това са добре познатите оранжеви банцизи, предназначени за малките до средни предприятия и частни предприемачи.

Сега по-подробно ще разкажем за лентовия банциг LT 70 - най-производителната машина от оранжевата гама на Wood-Mizer. При проектирането му конструкторският отдел на фирмата си поставя две цели: висока производителност, благодарение на бързината на разбичване на дървесина и висока надеждност, за да се намали до минимум времето, необходимо за техническа поддръжка.

Режещата глава

LT 70 се различава от останалите оранжеви банцизи на Wood-Mizer по конструкцията на режещата глава. Оборудван с по-мощни основни двигатели (електрически 15 кВт или 18.5 кВт, а в мобилната си версия - дизелов турбодвигател с мощност 42 к.с.), банцигът има значително по-висока скорост на рязане. За да се избегнат вибрации на банциговата лента по време на преминаването ѝ през трупа при тази висока скорост и за да се гарантира точност на ряза, се използват комбинирани лентоводители ролка/плочка. Обтягането на лентата е хидравлично, като неговите стойности се поддържат постоянни с помощта на пневматичен демпфер. Има бутон за моментално отпускане на лентата, което прави смяната ѝ лесна и удобна. Системата за принудително смазване на лентата Lube-Mizer подава почистващата течност принудително от двете страни на лентата, като отмива полепналите трици или смола и допринася за точността на рязане и по-дългия живот на лентата.

Банциг

Машината е оборудвана с хидравлика за манипулиране на материала, което повишава значително производителността. Именно в серията LT 70 има възможност да се установи пълна суперхидравлика, която включва: притискач, обръщач, две повдигащи ролки и вилици за натоварване на трупите.

Пулт за управление

Банцигът е снабден с компютърно устройство Accuset, с което се задава желаната дебелина на

дъските. То позволява програмиране и запаметяване до 16 варианта на размери на дъската.

Имайки предвид това, че банцигът работи много бързо, се препоръчва да се използва дистанционен пулт за управление, за да не спове операторът напред-назад и да не спада производителността към края на смяната.

За мобилната версия оптимален е безжичният пулт wireless, който операторът може да постави на удобно място, и от там да управлява всички функции на банцига, намирайки се на едно място. А когато банцигът работи в цеха, най-добре е да се управлява от отделен пулт за дистанционно управление. Такъв банциг се нарича LT 70R (символът R означава „remote“, „отдалечен“) и е оборудван с напреден транспортёр (хидравлична рампа) за подаване на материалите. Той събира трупи, достатъчни за 4 часа работа. Рампата е оборудвана с устройство за поединично подаване на трупите. При възвратно движение на режещата глава готовата дъска се хваща и се премества от сортирач транспортёр.

Производителност

Банциг от серията LT 70 работи например в хърватското предприятие Marpes d.o.o. Преди да закупи този тип банциг, предприятието се специализира в производството на дърва за огрев за износ в Италия. Сега произвежда строителни материали, 3D стенни панели от дърво и градинска мебел, т.е. по-скъпа продукция. Собственикът на компанията Горан Маргетич споделя: „Ние започнахме скромно, разбичвайки 5-10 м³ на смяна, но постепенно производителността ни нарасна до 12-13 м³ на смяна, понастоящем тя е 17 м³, с потенциал да достигне 18-20 куб. метра“.

Банцигови ленти

Тъй като банцигът използва тънки банцигови ленти с дебелина около 1 мм, от един труп се получава с една дъска повече, отколкото при технологиите с друг вид режещи инструменти. Тънките и тесни ленти са много важен елемент от технологията на

Икономичният вариант на линията за преработка на трупи LT 70R

Разширената версия с надлъжен транспортёр, сортировъчен транспортёр и заръбвач циркуляр

Wood-Mizer. При LT 70 лентоводните колела са с диаметър от 600 милиметра. Това налага използване на ленти с по-голяма дължина, които са по-устойчиви на огъване и продължителна работа. Широчината на лентата е 38 мм, по-голяма от обикновената от 32 милиметра. Това означава, че тя издържа на повече заточвания и има по-дълъг срок на работа.

Обновяване крачка по крачка

„Бих искал да отбележа още една важна особеност на банцизите LT 70R - казва инж. Калин Симеонов - могат да се усъвършенстват постепенно, като се добавят различните видове транспортъри и допълнително оборудване и по този начин да получим ефективна и рационална линия за обработка на трупи“.

Например ръчните ролганги за преместване на готовата дъска могат да се заменят с надлъжен лентов транспортър и с това да се

намали трудоемкостта и количеството на работниците. След транспортъра могат да се добавят пневматичната сортировъчна маса и заръбваният циркуляр.

За това LT 70 се превръща в отлично решение за промишлените дървопреработватели. Скоростта му осигурява по-висока производителност. Надеждността му позволява да се работи на 2 смени. Икономичността му поддържа ниско равнище на производствените разходи.

Екотехпродукт ООД
София 1186, ул. „Стар Лозенски път“ 38
office@ecotechproduct.com
тел/факс: 02/979 17 10
тел.: 02/462 70 35
тел: 089 913 31 10
www.wood-mizer.bg

ПРОМИШЛЕНА ЛИНИЯ ЗА ПРЕРАБОТКА

НА ТЪНКИ ТРУПИ

- 3 лентови банцига
- Транспортъри
- Централен пулт за управление
- 2-3 работници

Wood-Mizer®

from forest to final form

Екотехпродукт ООД

София 1186,
ул. „Стар Лозенски път“ 38
office@ecotechproduct.com
тел/факс: 02/979 17 10
тел.: 02/462 70 35
тел: 089 913 31 10

www.wood-mizer.bg

IN MEMORIAM

На 27 юни почина инж. Розалин Костов Джевелеков.

Роден е на 29.01.1962 г. в Свиленград. ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“, завършва през 1987 година.

Професионалният му път започва през същата година като лесничей в Горското стопанство в Свиленград, където работи до 1988 година.

От 1988 до 1990 г. е на работа в Окръжния комитет на комсомола в Свиленград.

На 03.02.1990 г. се завръща в ГС - Свилен-

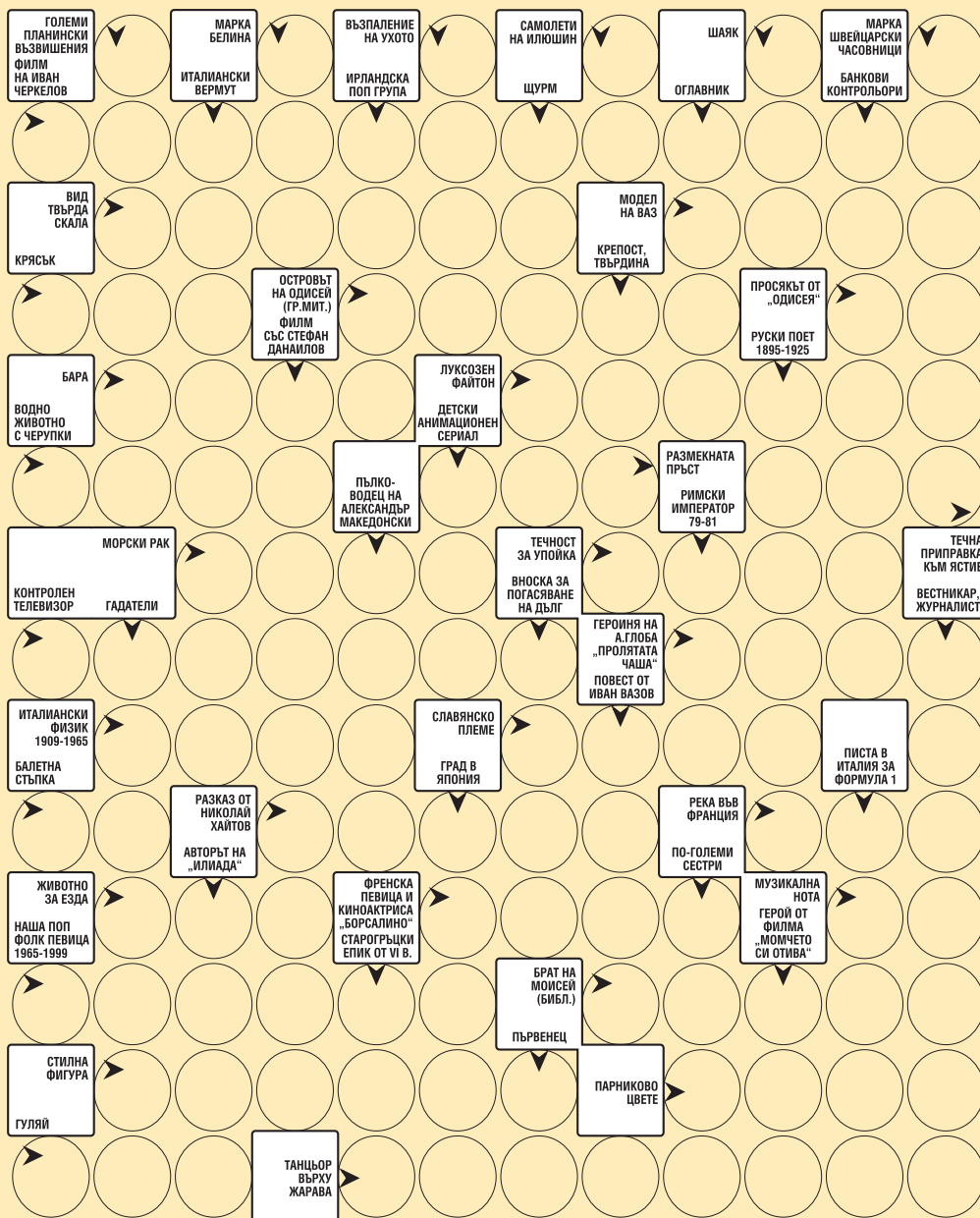
град, като лесничей. След което е началник на горскостопански участък, а след това до 2016 г. 26 години е неизменен заместник-директор.

Една година е директор на ДГС - Магжарово.

От 16 март 2017 г. е директор на ДГС - Свиленград.

Едно голямо човешко сърце на потомствен лесовъд и баща на лесовъд спря да тупти за гората твърде рано.

Поклон пред светлата му памет!

РЕЧНИК: ЛИТОТА, ОВАРАС, ОДАТЕ, РАКА, СИЕНИТ.

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 5/2017:

ВОДОРАВНО: „Пробуждане“, Ило, Аален, Озирис, „Оро“, Овод, Баир, Анатема, Илинден, Екс, Инар, АТА, Анонс, Амонал, Боа, Инок, Очила, Абат, Триноми, Маане, Асен.

ОТВЕСНО: „Аризонска мечта“, Олива, Сто, Ира, Обороты, Анилин, „Иде ли“, „Ана-не“, Ужас, Минало, „На“, Банан, Кама, Валоа, Дроб, Бис, Нерине, Нота, Тенор, Ниса, Тен.

Саморасядци

Старият горски бай Нено Балканджията се поувлякъл с приятелите, те го „гонесли“ и го прегали на Неновица.

Сутринта Нено става с натежала глава, отива в кухнята и що да види. Бележка: „Скъпи, ето ти 50 лв. за дневни, нагявам се кафето и кифличките да ти харесат“.

Шашнат, Нено буди сина си и нима какво е станало снощи.

- Ами тате, прибраха те приятелите. Ти беше доста пийнал. Мама те заведе в стаята и като започна да те съблича, ти се развика: „Махай се от мен, остави ме, аз съм женен мъж!“.

Неновица към бай Нено:

- Дај да видя есемеса, който току-що получи!

- Защо?

- Как зашто? Ти си бил мно-го любопитен, бе...

Бай Нено ще закусва.

- Една баничка със сирене, моля.

- Това не са банички със сирене, а с късмети - обажда се жена от онашката.

- Как така?

- Цял късмет е да намери-те сирене вътре.

В кръчмата приятел сяда при Нено.

- Горски, дај да те почерпя едно, днес празнувам.

- Какво празнуваш?

- Развода с жена ми.

- Днес ли се разведохте?

- Не, преди 10 години.

Седи в кръчмата бай Нено и се кахъри:

- За да не се издам, че имам любовница, си взех котка и я кръстих Мими. Жената обаче си взе куче и го кръсти Жоро. Сега сега и си мисля...

WWW.KLIMATET.COM

0898/ 61 45 81

Обичам България

До Енина и назад

Какво може да те заведе в балканското село Енина? Мен две неща - най-старата водноелектрическа централа на река Енинска и хотелският комплекс „Пъстървата“. И докато първото впечатляващо чудо е от историята, то второто си заслужава да се отбележи като успешно бизнес начинание (а вече и продължение) на една от горскотърговските фирми - „Шипкалес“. Санименталният спомен, когато тук има хубави рибарници за пъстърва и обикновена горска барака, ми е от 80-те години на миналия век. Да бъдат хубави и двете, причината е „Шипкалес“ ЕАД и нейният управител с горско сърце инж. Никола Христов в началото на новия век. България трябва да обичаме и заради предприемчивите ѝ хора.

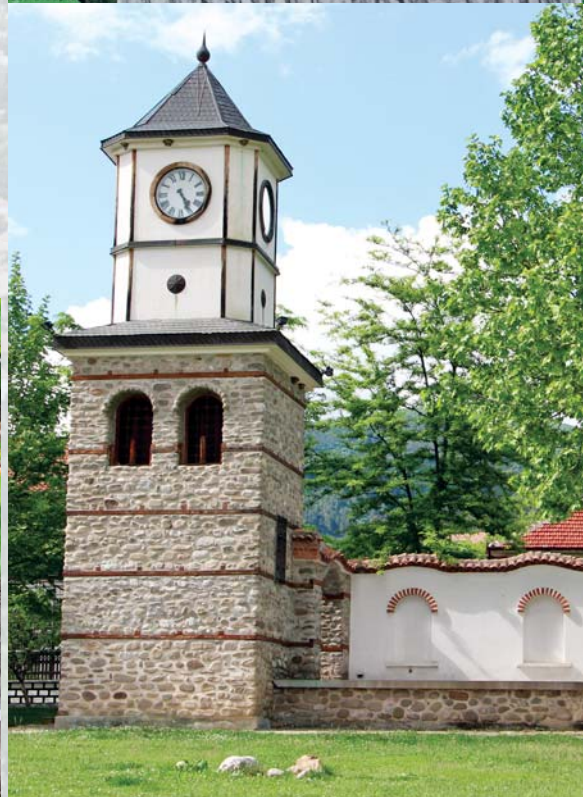
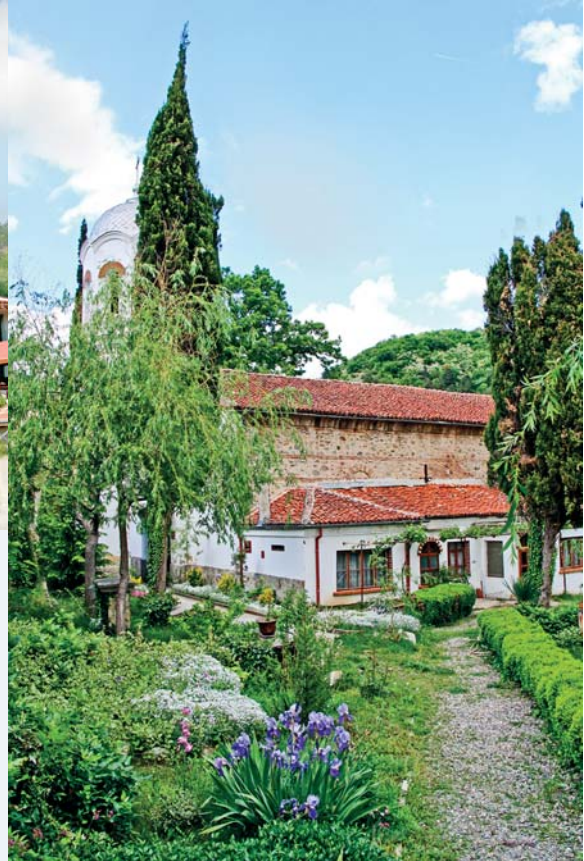
Достъпът до работещите турбини на ВЕЦ-а на Енинската река, съвсем правилно, не е разрешен, но с приятели - става. И повярвайте бучащите генератори са като песен за ухото, когато знаеш каква историческа мелодия свирят. В Музея „Искра“ в Казанлък, града, електрифициран първи извън столицата, още преди десетилетия научих, че Сименсовите генератори са пуснати в първите минути на 1914 г. и оттогава не са спирали. Никога! ВЕЦ-ът е построен от братята Стайнови - казанлъшки предприемачи, и светналото в новогодишната нощ читалище „Искра“ е получило електричеството си от Енинската централа.

Площадът на селото с новопостроената часовникова кула, запазила автентичността на този вид градежи по нашите земи, паркът и градинката пред кметството са приятни за окото. Като всяко населено място то си пази легендите - за името си, идващо от хубавата козарка Яна (няма как местният говор, така добре познат ми от роднините, да не го превърне в Ена, с мекото изговаряне на началната буква). За Енинския апостол - най-старият ръкопис на богослужбена книга от XI в. с кирилски букви, намерен през 1960 г. при ремонта в средновековната църква „Св. Параскева“. Другата църква - „Св. Георги“, ни съобщава с надпис, че тук през 1869 г. Васил Левски основава таен революционен комитет. Тези образи изникват пред нас и в скулптури, паметни плочи и знаци, в количество, каквото няма нито в едно село в България. Като „Козарката Яна“ посреща още на входа на селото, а останалите са натъкмени по към центъра.

Интересни занаяти (като яхнаджийството например) и хубави люде е давало селото на страната и на света. Чудомир не пропуска да опише, и то благосклонно, енинците в прочутите си с тънка сатира разкази, затова не спорим за високото самочувствие на жителите, които подчертават, че хем са „вити“ (с особен характер), хем са от soi. Най-невероятното е, че те се припознават в Бай Ганьо и поддържат още една легенда. А тя е, че съселянинът им Ганьо Сомов, пазвантин по професия, а не търговец на розово масло, е прототип на този неумиращ образ и поведение. И е израснал в и досега съществуваща къща, в която живеят наследници на Сомовия род.

Наблизо до нея, по енинска традиция, наскоро е сложен и паметникът на Бай Ганьо, чиито естетически качества няма да обсъждаме, защото и самите енинци не са наясно тая творба хубава ли е, или грозна, както и тая „наследственост“ за радост ли е, или за изчервяване. Пък и на бай ви Ганьо, издялан от мрамор „тип гробищен“, авторът „пришива“ думите: „Помнете ме! Не се срамувайте от мен, а от себе си, когато приличате на мен“.

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

КОМФОРТ

И ФУНКЦИОНАЛНОСТ

Тракторите Husqvarna са подходящи за ефективно поддържане на трева и разнообразни други задачи, свързани със земята. Нашите градински трактори са практични и функционални, разполагат с различни методи на косене и могат да бъдат оборудвани с допълнителни принадлежности.

Градински трактор HUSQVARNA TC 138

Лесен за управление трактор, подходящ за малки до средноголеми площи. Резултатите от работата с него винаги са отлични благодарение на способността му перфектно да събира окосената трева и падналите листа. Притежава мощен двигател, както и хидростатична трансмисия, управлявана с педал. Колекторът се разтоварва лесно, непосредствено от мястото на водача. Удобно регулиране на височината на косене и индикатор за акумулатора с изход за зарядно устройство. Широка гама от аксесоари.

 Husqvarna®

АГРОЛАНД-БЪЛГАРИЯ АД, София 1700, ул. „8-ми декември“ 13, тел.: 024 666 910
e-mail: info@agroland.eu
www.husqvarna.bg